NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Odbor stratégie a analýz
www.nku.gov.sk/analyzy

UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ A ZMENA KLÍMY

November 2022

Autori

Claudia Mészárosová Kleinová Claudia.MeszarosovaKleinova@nku.gov.sk

Katarína Kučárová Katarina.Kucarova@nku.gov.sk

Vladimír Maťuš Vladimir.Matus@nku.gov.sk

Obsah

Zhrnutie 6
Úvod 7
1 Agenda 2030 a ciele udržateľného rozvoja 9
1.1 Medzinárodný kontext a monitorovanie plnenia SDGs 9
1.2 Agenda 2030 v podmienkach SR 11
1.3 Plnenie odporúčaní NKÚ SR z kontroly v roku 2018 14
2 Zmena klímy 13. cieľ Agendy 2030 18
2.1 Implementácia 13. cieľa Agendy 2030 v podmienkach SR 19
2.2 Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050 a jej vyhodnotenie 23
3 Záver a odporúčania 27
Použitá literatúra a zdroje 28
Prílohy 30

Poďakovanie

Za cenné rady a pripomienky autori ďakujú recenzentom Dušane Dokupilovej z Prognostického ústavu, Centra spoločenských a psychologických vied Slovenskej akadémie vied a Jánovi Mykhalchyk Hradickému z Útvaru hodnoty za peniaze Ministerstva financií SR. Zároveň autori ďakujú za pripomienky Gabriele Fisherovej a Jozefovi Škultétymu z Ministerstva životného prostredia SR, Sylvii Jenovčíkovej zo Štatistického úradu SR a Kvetoslavovi Kmecovi z Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Zoznam skratiek a skrátených pomenovaní

BCG	Boston Consulting Group
CO_2	oxid uhličitý
ČŠ	členské štáty
EEA	Európska environmentálna agentúra
IEEP	Inštitút pre európsku environmentálnu politiku
EK	Európska komisia
Eurostat	Štatistický úrad Európskej únie
EÚ	Európska únia
EP	Európsky parlament
EPSR	Európsky pilier sociálnych práv
EP SR	Energetická politika SR
ETS	Emission Trading Scheme, Systém obchodovania s emisnými kvótami
Fit for 55	Plán EÚ pre zelenú transformáciu, znížiť emisie do roku 2030 aspoň o 55 %
HLPF	Orgán OSN – Politické fórum na vysokej úrovni
IDI	INTOSAI Development Initiative (Rozvojová organizácia medzinárodnej organizácie najvyšších kontrolných inštitúcií)
IEEP	Inštitút pre európsku environmentálnu politiku
IKT	Informačné a komunikačné technológie
INTOSAI	Medzinárodná organizácia najvyšších kontrolných inštitúcií
KSK	Košický samosprávny kraj
LULUCF	Sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva
MDaV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby SR
MF SR	Ministerstvo financií SR
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NAP	Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy
NAS	Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy
NBS	Národná banka Slovenska
NECP	Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030
NEHAP	National Environmental Health Action Plan, Národný akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad SR
NIP	Národný investičný plán SR na roky 2018 – 2030
NR SR	Národná rada SR
NSRRBH SR	Národná stratégia riadenia rizík bezpečnostných hrozieb v SR
NUS	Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050
NPR SR	Národný program reforiem SR
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
OP EVS	Operačný program Efektívna verejná správa
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PDO	Plán dopravnej obslužnosti

PO	programové obdobie
POO	Plán obnovy a odolnosti
PVV	Programové vyhlásenie vlády
SAŽP	Slovenská agentúra pre životné prostredie
SAV	Slovenská akadémia vied
SDGs	Sustainable development goals (ciele udržateľného rozvoja)
SDSN	Sustainable Development Solutions Network
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SIŽP	Slovenská inšpekcia životného prostredia
STU	Slovenská technická univerzita
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
TTSK	Trnavský samosprávny kraj
UHP	Útvar hodnoty za peniaze
UV SR	Uznesenie vlády SR
ÚPVII SR	Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu SR
VÚC	vyšší územný celok
WAM	scenár s dodatočnými opatreniami, DCarb2, With Additional Measures
WEM	referenčný scenár, With Existing Measures
ŽP	životné prostredie

Zoznam grafov, tabuliek, schém a boxov

Graf 1: Čisté emisie skleníkových plynov v EÚ a SR v rokoch 1990 – 2020 9

Graf 2: Celkové emisie skleníkových plynov a znečisťujúcich látok na Slovensku 19

Tabuľka 1: Porovnanie a vyhodnotenie zistení z roku 2018 a 2022 15

Tabuľka 2: Vyhodnotenie kľúčových atribútov NUS podľa záväznej metodiky..... 24

Schéma 1: Vyhodnotenie dosahovania cieľov SDGs na Slovensku 11

Schéma 2: Aktéri implementácie Agendy 2030 v SR 12

Schéma 3: Strategické dokumenty implementácie Agendy 2030 na Slovensku 13

Schéma 4: Kľúčoví aktéri na úrovni orgánov štátnej správy a samosprávy, podieľajúci sa na dosahovaní 13. cieľa Agendy 2030 20

Schéma 5: Strategické dokumenty implementácie 13. cieľa Agendy 2030 21

BOX 1: Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 23

Zoznam príloh

Príloha 1: Vyhodnotenie dosahovania SDGs v SR a medziročného trendu v roku 2021 31

Príloha 2: Produkcia celkových emisií CO_2 v SR a ich predpokladaný cieľ do roku 2030 32

Príloha 3: Legislatívne návrhy súvisiace s balíkom „Fit for 55" 33

Príloha 4: Časová postupnosť aktualizácie strategických dokumentov SR od roku 2022 34

Zhrnutie

Implementácia a monitorovanie pokroku cieľov Agendy 2030 v SR

- Pri implementácii Agendy 2030 na Slovensku nastalo v roku 2022 zhoršenie oproti stavu implementácie v roku 2018, resp. riziká identifikované v roku 2018 pretrvali:
  - napriek uzneseniu vlády neboli v druhej monitorovacej správe hodnotené národné priority a takmer vôbec v nej neboli použité národné indikátory;
  - v uznesení vlády SR sa predlžuje monitorovací interval na tri roky;
  - Expertná skupina pre indikátory a monitorovanie Agendy 2030 má podľa mandátu poskytovať podporu pri kontinuálnom monitorovaní pokroku a zúčastňovať sa na tvorbe hodnotiacich správ. Táto skupina pri ich príprave v roku 2020 a v roku 2022 nespolupracovala. Posledné zasadnutie pracovnej skupiny bolo v roku 2019;
  - národná informačná kampaň sa aj napriek odporúčaniam NKÚ SR od začiatku implementácie Agendy 2030 v SR nerealizovala.
- NKÚ SR odporúča dodržiavať schválený postup vnútroštátnej implementácie a naďalej sledovať národné priority a používať indikátory zohľadňujúce kontext SR.
- NKÚ SR naďalej odporúča vypracovať komunikačnú stratégiu o Agende 2030, ktorá by zohľadňovala potreby jednotlivých špecifických skupín, ale aj jednotlivcov.

Implementácia 13. cieľa Agendy 2030 – Zmena klímy

- Základný implementačný dokument v SR pre 13. cieľ Agendy 2030 vykazuje päť atribútov, ktoré nenapĺňajú požiadavky záväznej metodiky na tvorbu strategických dokumentov a ktoré tvoria predpoklad na úspešnú realizáciu a implementáciu dokumentu.
- NKÚ SR odporúča posilniť koordinačno-riadiacu kompetenciu MŽP SR v oblasti mitigačných opatrení právnou úpravou v závislosti od pripravovaného zákona o zmene klímy.
- Pri pripravovanej aktualizácii základného implementačného dokumentu v SR pre 13. cieľ Agendy 2030 s výhľadom do roku 2050, ktorá je strategickým dokumentom v oblasti mitigácie, NKÚ SR odporúča v spolupráci s relevantnými partnermi vypracovať všetky časti stratégie podľa záväznej metodiky pre tvorbu verejných stratégií pri dodržaní časovej postupnosti. Tiež odporúča klásť dôraz na technicko-administratívne, kapacitné, odborné zosúladenie aktualizácií súvisiacich strategických dokumentov a akčných plánov a implementáciu stanovených cieľov.

Úvod

Agenda OSN 2030 pre udržateľný rozvoj (ďalej len „Agenda 2030") je súhrnom globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Izolované národné zásahy a opatrenia strácali účinnosť pri ich riešení, preto Agendou 2030 OSN vyzýva členské štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev prostredníctvom definovania 17 oblastí udržateľného rozvoja (príloha 1), podrobnejšie špecifikovaných v 169 merateľných cieľoch.[1]

Slovensko pristúpilo k implementácii Agendy 2030 v marci 2016. Najvyšší kontrolný úrad SR (NKÚ SR) kontrolou zameranou na pripravenosť implementácie tejto agendy v roku 2018 zistil, že Slovensko nemá definované národné ciele, vyčíslené finančné krytie na ich realizáciu a vytvorené národné indikátory na ich priebežné monitorovanie. V nadväznosti na tieto závery sa NKÚ SR rozhodol pristúpiť k overeniu pokroku implementácie cieľov udržateľného rozvoja (SDGs) v SR na koordinačnom a monitorovacom orgáne, a tiež zistiť stupeň implementácie vybraného cieľa.

Slovensko v súčasnosti vykazuje mierny pokrok vo väčšine oblastí, ale závažnými výzvami na dosiahnutie cieľov agendy sú oblasti týkajúce sa SDG2 „Žiaden hlad" a SDG13 „Zmena klímy". V máji 2022 vydala Európska komisia (EK) Správu o Slovensku za rok 2022, v ktorej konštatuje, že Slovensko je v oblasti plnenia SDGs „hlboko pod priemerom EÚ, pokiaľ ide o zodpovednú výrobu a spotrebu (SDG12) a opatreniach v oblasti klímy (SDG13)". Konštatovanie ohľadne problémov v rámci posilňovania opatrení v oblasti klímy uvádzala EK už v roku 2020.[2]

Na základe hodnotenia EK, ako aj odporúčaní medzinárodnej kontrolórskej organizácie (INTOSAI) v príručke ku kontrole implementácie SDGs[3], bol pre túto analýzu vybraný 13. cieľ so zameraním na mitigačné ciele.[4] SDG13 je svojou významnosťou a vplyvom cieľ, ktorý zásadne ovplyvňuje aj dosiahnutie ostatných cieľov. Dôsledky zmeny klímy majú v rôznych regiónoch rôznu frekvenciu a intenzitu prejavu. Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je vhodná kombinácia opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) a adaptačných opatrení. O čo menší je podiel aktivít zameraných na mitigáciu, o to väčšie úsilie je potrebné na adaptáciu na zmenené klimatické podmienky.

V rámci boja proti globálnemu otepľovaniu a zmene klímy si Európska únia (EÚ) stanovila záväzný cieľ – do roku 2050 dosiahnuť uhlíkovú neutralitu. Ako krok k jej dosiahnutiu sa EÚ zaviazala do roku 2030 znížiť emisie aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990 (graf 1).

[1] 17 cieľov udržateľného rozvoja: 1. Koniec chudoby, 2. Koniec hladu, 3. Zdravie a kvalitný život, 4. Kvalitné vzdelanie, 5. Rovnosť mužov a žien, 6. Pitná voda, 7. Dostupné a čisté energie, 8. Dôstojná práca a ekonomický rast, 9. Priemysel, inovácie a infraštruktúra, 10. Menej nerovností, 11. Udržateľné mestá a obce, 12. Zodpovedná výroba a spotreba, 13. Zmena klímy, 14. Život vo vode, 15. Život na súši, 16. Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie, 17. Partnerstvo k naplneniu cieľov.

[2] EK: Správa o krajine za rok 2020 – Slovensko; [online].

[3] ISAM: IDI's SDG Audit Model, INTOSAI; [online].

[4] Mitigácia – opatrenia zamerané na zmiernenie klimatických zmien, predovšetkým na znižovanie emisií skleníkových plynov (teda nielen CO_2, ale aj metánu, N_2O a ďalších). Príkladom mitigačných opatrení je uhlíková daň, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, elektrifikácia dopravy alebo udržateľné hospodárenie v lesoch a znižovanie ťažby; [online].

Graf 1: Čisté emisie skleníkových plynov v EÚ a SR v rokoch 1990 – 2020 (*index: 1990 = 100)*

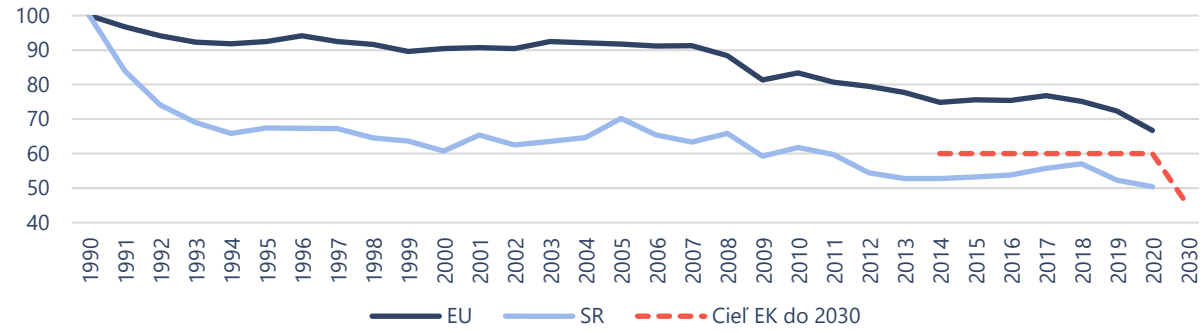

Zdroj: Eurostat; údaj za SR za rok 2020 pochádza z vyžiadania od MŽP SR.

Ministerstvo životného prostredia (MŽP SR) v spolupráci s Ministerstvom financií (MF) SR, Útvarom hodnoty za peniaze (ÚHP) a Boston Consulting Group (BCG) v roku 2022 vypočítalo, že celkové náklady na dekarbonizáciu v SR do roku 2030 sa odhadujú na 2,6 až 13,5 mld. eur.[5] Na to, aby tieto finančné prostriedky boli použité efektívne a hospodárne, je potrebné mať dobre pripravený strategický implementačný dokument. Základným implementačným dokumentom zameraným na mitigáciu v SR je Nízkouhlíková stratégia Slovenska do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 (NUS). NUS má za cieľ identifikovať, vybrať a analyzovať opatrenia nákladovo efektívnym spôsobom. NUS predstavuje prierezový dokument naprieč všetkými sektormi hospodárstva, s cieľom kompletne dekarbonizovať celé Slovensko do polovice tohto storočia.

Cieľom analýzy NKÚ SR bolo overenie pokroku v implementácii odporúčaní z kontroly NKÚ SR „Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030"[6] z roku 2018 a **preverenie stavu implementácie časti 13. cieľa „Zmena klímy" Agendy 2030 súvisiaceho s mitigáciou** so zameraním na analýzu strategického implementačného dokumentu SR v danej oblasti. NKÚ SR sa v rámci svojich kontrol venuje aj adaptačným opatreniam, ktoré však nie sú predmetom tejto analýzy.

V prvej časti analýzy sa venujeme rámcovému mapovaniu hlavných aktérov implementácie Agendy 2030 na Slovensku, mapovaniu legislatívneho rámca a strategických dokumentov Agendy 2030 v SR. Súčasťou tejto kapitoly je aj medzinárodné porovnanie pokroku SR v plnení SDGs.

V druhej časti analýzy sa zameriavame na **vyhodnotenia plnenia odporúčaní NKÚ SR z kontroly v roku 2018** (tzv. follow – up), ktoré NKÚ SR odporučilo Úradu podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu (ÚPVII) SR (od 1. 7. 2021 Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie (MIRRI) SR a Štatistickému úradu (ŠÚ) SR.

Tretia časť analýzy je venovaná podrobnému zhodnoteniu základného implementačného dokumentu SR so zameraním na mitigáciu a odporúčaniam pre jeho pripravovanú aktualizáciu.

Základný zber údajov použitých v analýze prebiehal prioritne z verejne dostupných zdrojov, ako aj osobných a online stretnutí so zástupcami MIRRI SR, ŠÚ SR a MŽP SR. Zároveň bol použitý inštitút vyžiadania informácií podľa § 22 ods. 1 zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR.

[5] Decarbonization of the Slovak economy by 2030; [online].
[6] Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030, NKÚ 2018; [online].

1 Agenda 2030 a ciele udržateľného rozvoja

V úvodnej časti popisujeme medzinárodný kontext a monitorovanie plnenia Agendy 2030 v rámci EÚ so zameraním na Slovensko. Uvádzame hodnotenie pokroku SR z hľadiska EK, ako aj iných nadnárodných inštitúcií. Následne venujeme bližšiu pozornosť implementácii Agendy 2030 v SR, pričom mapujeme aktérov koordinácie a monitorovacieho procesu. V nadväznosti na mapovanie aktérov uvádzame aj chronologický prehľad implementačných národných dokumentov. V závere tejto kapitoly porovnávame a analyzujeme zistenia kontroly NKÚ SR z roku 2018, zameranej na preverenie pripravenosti SR na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030 so stavom k marcu 2022. Na základe vyžiadania[7] zároveň analyzujeme plnenie odporúčaní NKÚ SR.

1.1 Medzinárodný kontext a monitorovanie plnenia SDGs

V roku 2015 schválili členské krajiny Organizácie spojených národov (OSN) dokument „Premena nášho sveta: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj" (Agenda 2030). Hlavnou platformou OSN pre udržateľný rozvoj je Politické fórum na vysokej úrovni (HLPF), ktoré má ústrednú úlohu pri sledovaní a revízii cieľov udržateľného rozvoja na globálnej úrovni v rámci Agendy 2030. Plnenie cieľov sa sleduje pomocou 231 globálnych indikátorov, ktoré sú spoločné pre všetky krajiny OSN. Rámec globálnych indikátorov bol prijatý Valným zhromaždením OSN 6. júla 2017 a je obsiahnutý v uznesení Valného zhromaždenia o činnosti Štatistickej komisie OSN, ktorá pripravuje každoročne správu o plnení cieľov za všetky členské krajiny.[8] Revízia globálnych indikátorov použitých v správach je naplánovaná na rok 2025.

Okrem týchto správ môžu členské krajiny na Valnom zhromaždení OSN vystúpiť s dobrovoľnými správami o národných pokrokoch v cieľoch SDGs. SR prezentovala pokrok v implementácii Agendy 2030 spolu s národnými prioritami[9], príkladmi dobrej praxe a plánovanými ďalšími krokmi na pôde OSN v júli 2018 vo forme prvej dobrovoľnej národnej správy o implementácii Agendy 2030 v SR.[10] Ďalšia dobrovoľná prezentácia pokroku SR na pôde OSN je plánovaná na rok 2023.

EÚ sa plne hlási k cieľom Agendy 2030 vo svojich dokumentoch.[11] Od roku 2017 pripravuje Eurostat správu o plnení cieľov SDGs členskými krajinami EÚ[12], v ktorej mapuje pokrok pomocou indikátorov. Indikátory sú každý rok podrobované revízii s cieľom čo najlepšie popísať dynamiku vývoja, ako aj aktuálnu vzdialenosť od stanoveného cieľa. EÚ indikátory sú v čo najväčšej možnej miere zosúladené s globálnymi indikátormi OSN.[13] Niektoré indikátory, ktoré nie sú úplne relevantné pre členské krajiny EÚ, sú nahradené indikátormi vhodnejšími pre európsky kontext. Ukazovatele EÚ, týkajúce sa cieľov udržateľného rozvoja, majú silné väzby na politické iniciatívy EÚ. Súbor indikátorov sa každoročne reviduje, s ohľadom na zaradenie nových indikátorov na základe dostupných dát od jednotlivých členských krajín. SR sa približuje k ich dosiahnutiu v prípade niektorých rýchlejšie ako priemer EÚ, v prípade niektorých pomalšie (schéma 1).

[7] Vyžiadanie podľa § 22 ods. 1 zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR.
[8] Progress towards the Sustainable Development Goals 2022; [online].
[9] Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030; [online].
[10] Voluntary National Review of the Slovak Republic on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development; [online].
[11] Oznámenie Európskej komisie č. 15011/18, [online]; Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030, [online]; Spoločná súhrnná správa EÚ a jej členských štátov o podpore cieľov udržateľného rozvoja vo svete, v ktorej EÚ a jej členské štáty potvrdzujú záväzok implementovať ciele Agendy 2030, [online].
[12] Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2022 edition; [online].
[13] Globálne indikátory podľa dokumentu Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development OSN; [online].

Schéma 1: Vyhodnotenie dosahovania cieľov SDGs na Slovensku, 2022

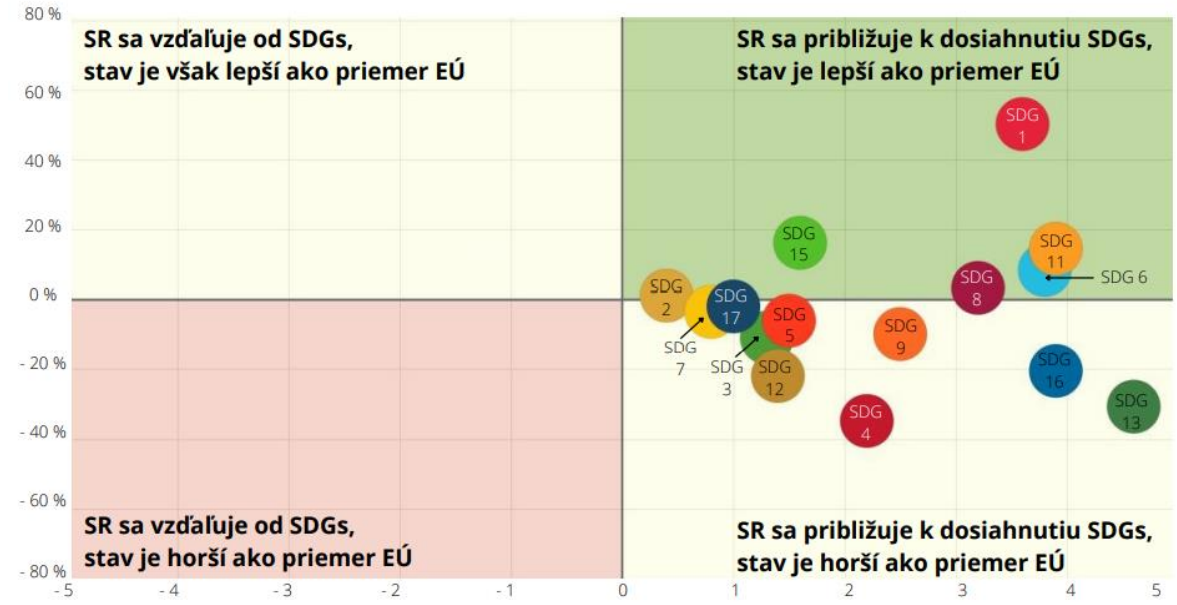

Zdroj: Eurostat, [online], vlastné spracovanie NKÚ SR.

V hodnotiacej správe[14] EK konštatuje, že Slovensko napreduje smerom k splneniu cieľov udržateľného rozvoja (OSN), no v niektorých oblastiach stále zaostáva. Slovensko zaznamenalo pokrok vo všetkých cieľoch udržateľného rozvoja súvisiacich s environmentálnou udržateľnosťou, pričom pri napĺňaní SDG7, týkajúceho sa cenovo dostupnej a čistej energie, postupuje pomalším tempom. Napriek tomu, že SR zaznamenáva čiastkový progres v dotknutej oblasti, v správe EK sa konštatuje, že SR „zaostáva hlboko pod priemerom EÚ, pokiaľ ide o zodpovednú výrobu a spotrebu (SDG12) a opatrenia v oblasti klímy (SDG13)". Plnenie cieľov udržateľného rozvoja v oblasti spravodlivosti sa zlepšuje, s dobrým pokrokom v rámci cieľov udržateľného rozvoja v oblasti chudoby, práce a nerovností (SDG1 a 8), zatiaľ čo vzdelávanie, zdravie a rodová rovnováha (SDG3, 4 a 5) napredujú pomalšie a zostávajú pod priemerom EÚ. V oblasti produktivity a makroekonomickej stability (SDG4, 8, 9 a 16) Slovensko takisto úspešne napreduje, pri väčšine z nich však zostáva pod priemerom EÚ.

Iný pohľad na dosahovanie pokroku členských štátov voči cieľom SDGs podáva správa Europe Sustainable Development Report 2021[15], zostavená tímom nezávislých expertov (SDSN) a Inštitútom pre európsku environmentálnu politiku (IEEP), pričom využíva vlastnú sadu indikátorov, ktoré sú relevantnejšie pre európsky kontext, na rozdiel od globálneho zoznamu indikátorov, ktoré sú koncipované pre rozvinuté, ale aj rozvojové krajiny. Súčasťou správy je vyhodnotenie za jednotlivé členské krajiny EÚ. SR na základe zvolených indikátorov splnila SDG1, avšak hlavné výzvy a ohrozenie naplnenia cieľov sú identifikované až pri troch cieľoch (SDG2, SDG 3, SDG 13). Z hľadiska medziročného trendu bola identifikovaná stagnácia vývoja smerom k naplneniu cieľov opätovne pri SDG2 a SDG13, ako aj pri SDG17. Viac informácií o splnení cieľa a vyhodnotení medziročného stredu všetkých cieľov je v prílohe 1.

[14] EK: Správa o krajine za rok 2022 – Slovensko; [online].
[15] Europe Sustainable Development Report 2021 vydávaná Inštitútom pre európsku environmentálnu politiku (IEEP) a Sustainable Development Solutions Network (SDSN); [online].

Rovnako aj OECD monitoruje plnenie cieľov Agendy 2030 v kontexte porovnania medzi krajinami[16], pričom konštatuje, že SR dosiahla už 18 zo 125 cieľov Agendy 2030[17], pre ktoré sú k dispozícii porovnateľné údaje, a na základe najnovších trendov sa očakáva splnenie ďalších siedmich cieľov do roku 2030. Ako prakticky všetky krajiny OECD, aj SR už splnila (alebo sa blíži k splneniu) väčšiny cieľov súvisiacich so zabezpečením základných potrieb a implementáciou politických nástrojov a rámcov uvedených v Agende 2030.

1.2 Agenda 2030 v podmienkach SR

Agenda 2030 v SR vo väzbe k dokumentu „Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj" má v SR koncepciu delenej gescie medzi viacerými zodpovednými subjektmi. Ide o Úrad vlády SR, resp. následne MIRRI SR (vnútroštátna implementácia), a Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR), ktoré zodpovedá za aktivity SR a slovenských subjektov v medzinárodnom prostredí. Okrem analýzy zodpovedností jednotlivých kľúčových aktérov sumarizujeme v tejto časti aj hlavné strategické dokumenty, ktoré SR v súvislosti s Agendou 2030 prijalo.

Zodpovednosť za vnútroštátnu implementáciu Agendy 2030 a jej koordináciu je, podľa Návrhu postupu vnútroštátnej implementácie Agendy 2030, **v gescii MIRRI SR**. **ŠÚ SR zastrešuje indikátorové hodnotenie Agendy 2030**[18] a previazanie na Štatistickú komisiu OSN a Eurostat. Strešným koordinačným orgánom integrujúcim všetky dimenzie udržateľného rozvoja je **Rada vlády pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj s 35 členmi**, prostredníctvom ktorej sa na implementácii Agendy 2030 podieľajú jednotlivé ministerstvá, Národná rada SR (NR SR), ŠÚ SR, zástupcovia justície, zástupcovia akademického, mimovládneho, súkromného sektoru, združenia regionálnej samosprávy a zástupcovia odborov (schéma 2).

Schéma 2: Aktéri implementácie Agendy 2030 v SR

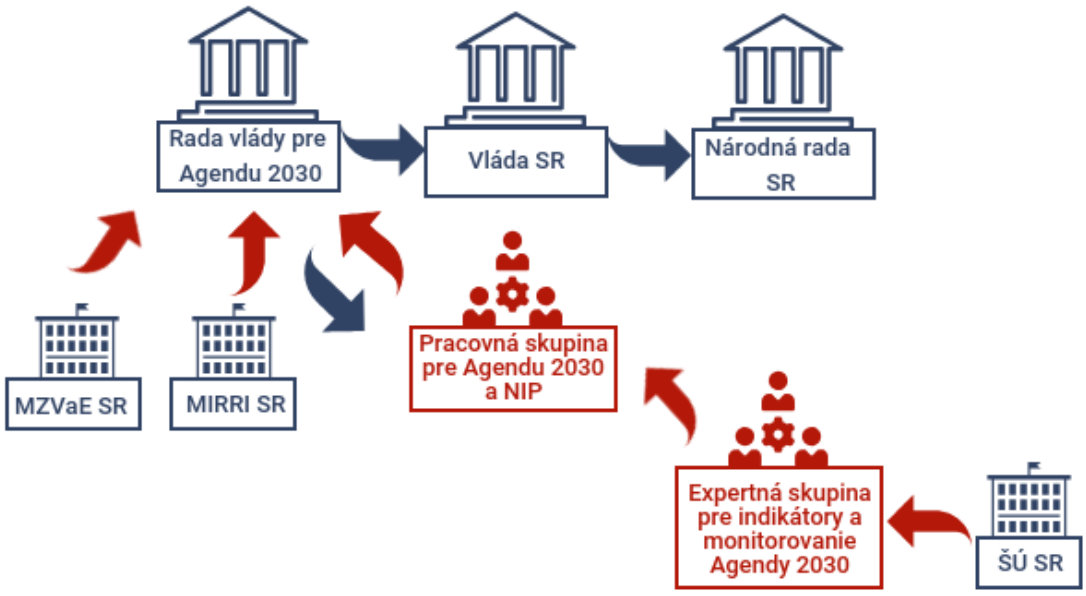

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR.

V súvislosti s Agendou 2030 bolo na Slovensku prijatých viacero strategických dokumentov (schéma 3).

[16] OECD: Measuring distance to the SDG targets –The Slovak Republic, 2022; [online].
[17] Jedným z dôvodov nízkeho počtu dosiahnutých cieľov v monitorovaní OECD je aj skutočnosť, že pre meranie niektorých cieľov neexistujú pre SR relevantné dáta. Podrobnejšie informácie sa nachádzajú v už spomenutom dokumente OECD od strany č. 3.
[18] UV č. 350/2017, úloha B.3.; UV č. 576/2020, úloha B.2.

Schéma 3: Strategické dokumenty implementácie Agendy 2030 na Slovensku (2016 – 2022)

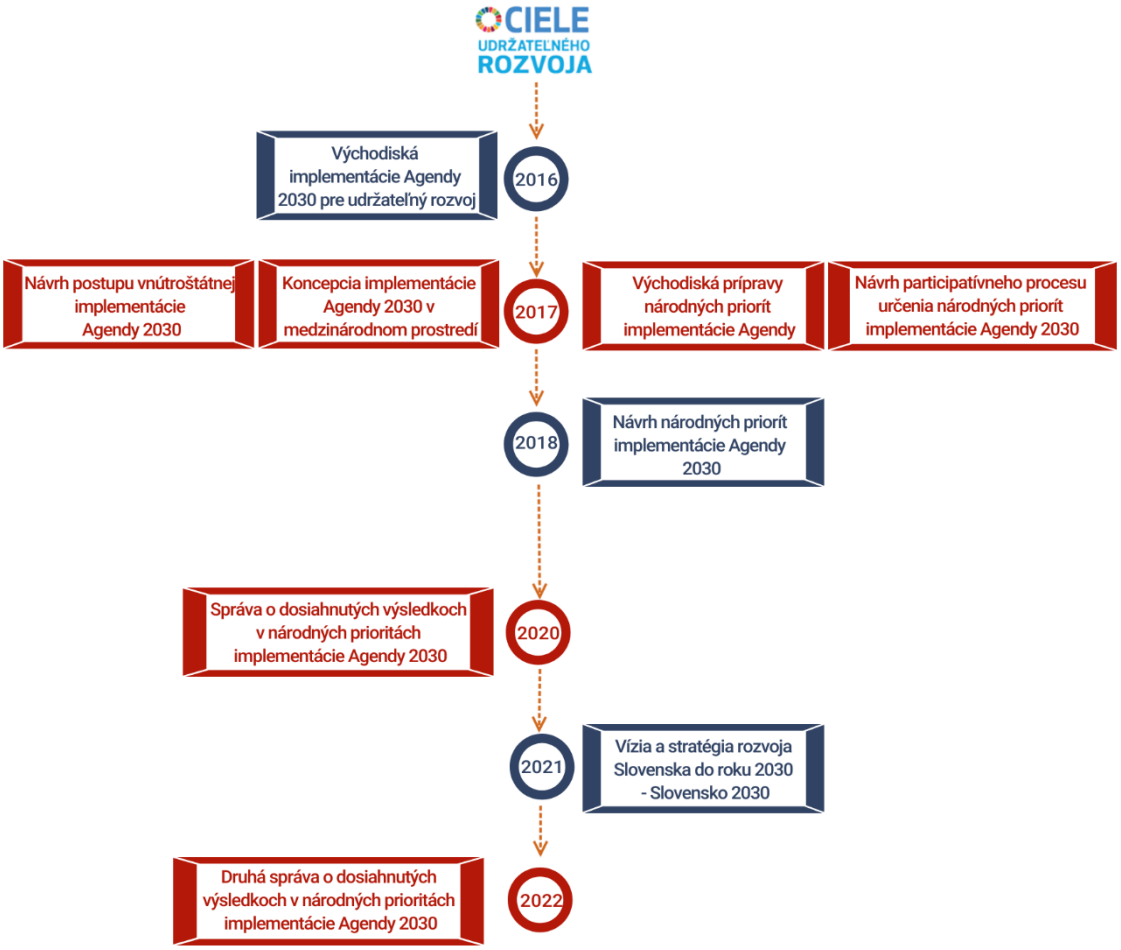

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR.

V roku 2016 bol prijatý prvý dokument týkajúci sa implementácie Agendy 2030 na Slovensku – **Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj**.[19] Tento dokument zakotvil princíp delenej zodpovednosti za vnútroštátnu a externú implementáciu agendy. V roku 2017 vláda SR schválila **Koncepciu implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí**[20], ktorá predstavovala víziu Slovenska, ako angažovanej krajiny pripravenej prispieť k naplneniu cieľov udržateľného rozvoja v globálnom meradle. Následne bol schválený **Návrh postupu vnútroštátnej implementácie Agendy 2030**.[21] V dokumente je nastavený monitorovací, hodnotiaci a revízny rámec implementácie Agendy 2030, ktorý spočíva v predkladaní hodnotiacich správ o dosahovaní výsledkov v národných prioritách implementácie Agendy 2030 vláde SR. V kapitole 1.3 je ďalej analyzované aj dodržiavanie tohto rámca.

Na konci roku 2017 schválila Rada vlády SR pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj na svojom prvom zasadnutí dokument **Východiská prípravy národných priorít implementácie Agendy**[22] a **Návrh participatívneho procesu určenia národných priorít implementácie Agendy 2030**.[23] Po ukončení procesu na jar 2018 schválila Rada vlády SR pre Agendu 2030 návrh šiestich prioritných oblastí pre udržateľný rozvoj na Slovensku[24]:

[19] UV SR č. 95/2016, Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj; [online].
[20] UV SR č. 5/2017, Koncepcia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí; [online].
[21] UV SR č. 350/2017, Postup vnútroštátnej implementácie Agendy 2030; [online].
[22] Východiská prípravy národných priorít implementácie Agendy; [online].
[23] Návrh participatívneho procesu určenia národných priorít implementácie Agendy 2030; [online].
[24] UV SR č. 273/2018, Národné priority implementácie Agendy 2030; [online].

1. Smerovanie k znalostnej, environmentálne udržateľnej a obehovej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí;
2. Vzdelanie pre dôstojný život;
3. Dobré zdravie;
4. Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy;
5. Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia;
6. Právny štát, demokracia a bezpečnosť.

V septembri 2020 ÚPVII SR pripravilo prvú **Správu o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030**.[25] Cieľom tejto správy bolo podať informáciu o výsledkoch dosiahnutých v národných prioritách Agendy 2030 v období od ich schválenia v roku 2018 až do roku 2020. Keďže v čase prípravy správy ešte neboli národné indikátory schválené vládou SR, pre potreby sledovania pokroku sa použili indikátory, ktorými monitoruje Agendu 2030 Eurostat. Správa konštatuje, že Slovensko dosiahlo dobré výsledky v národnej priorite Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia. Ohrozené skupiny – deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, ľudia z marginalizovaných rómskych komunít, osamelí rodičia a osoby so zdravotným znevýhodnením, ľudia bez domova, aj seniori či ženy – však stále čelia vyššiemu riziku sociálneho vylúčenia. Výzvy pretrvávali v národných prioritách Vzdelanie pre dôstojný život a Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí. Výrazným výzvam Slovensko čelilo v národných prioritách Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy, Právny štát, demokracia a bezpečnosť a Dobré zdravie. V oblasti právneho štátu, demokracie a bezpečnosti pretrvávali zásadné problémy so závažnými dôsledkami pre dôveru občanov v nezávislosť súdneho systému – vnímanie nezávislosti súdnictva verejnosťou a podnikateľským sektorom bolo na chvoste krajín EÚ. Správa konštatovala pretrvávajúcu urgentnú potrebu systémových reforiem viacerých vnútorných mechanizmov demokratického systému v krajine.

V januári 2021 schválila vláda SR **Návrh Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 – nové znenie[26] (Vízia)**, ktorá je základným implementačným dokumentom plnenia národných priorít Agendy 2030. Dokument definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja: ochrana a rozvoj zdrojov, ich udržateľné využívanie a rozvoj komunít. Národné priority stanovené v dokumente z roku 2018 však už v tomto materiáli nie sú explicitne spomenuté. V prílohe č. 2 tejto vízie sú indikátory implementácie Slovensko 2030, ktoré majú slúžiť ako ponukový súbor relevantných indikátorov pre ciele Slovensko 2030.

V roku 2022 pripravilo MIRRI SR v spolupráci so ŠÚ SR **Druhú správu o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030**.[27] Správa je plnením úlohy B.2. z UV SR č. 350/2017 a zároveň je v súvisiacom uznesení schválené ďalšie odpočtovanie v roku 2025, t. j. s trojročným odstupom. V správe sú monitorované globálne ciele Agendy 2030 pomocou prevažne globálnych indikátorov OSN. Dosiahnuté výsledky v národných prioritách v správe nie sú monitorované.

[25] Správa o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030, UV SR č. 576/202; [online].
[26] Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja SR – Slovensko 2030 – nové znenie; [online].
[27] Druhá správa o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030; [online].

1.3 Plnenie odporúčaní NKÚ SR z kontroly v roku 2018

V roku 2018 vykonal NKÚ SR kontrolu zameranú na preverenie pripravenosti SR na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030.[28] Kontrola preverila pripravenosť na ÚPVII SR[29] a ŠÚ SR v siedmich oblastiach: (1) inštitucionálny rámec, (2) zapojenie aktérov, (3) národné ciele, (4) financovanie kapacít, (5) monitorovanie, (6) financovanie cieľov a (7) národná kampaň.

Porovnanie zistení z roku 2018 a 2022, vrátane vyhodnotenie plnenia odporúčaní, je uvedené v tabuľke 1. Podfarbenie textu zelenou, oranžovou a červenou farbou vyjadruje stupeň, závažnosť rizika daného zistenia na dosiahnutie úspešného splnenia cieľov Agendy 2030 na Slovensku.

Tabuľka 1: Porovnanie a vyhodnotenie zistení z roku 2018 a 2022

1. Inštitucionálny rámec	
Zistenia 2018	**Zistenia 2022**
Udržateľný rozvoj Slovenska do roku 2030 koordinuje ÚPVII SR.	Koordinácia a riadenie Agendy 2030 do 30. 6. 2021 koordinoval ÚPVII SR, od 1. 7. 2021 koordinácia prešla pod gesciu novovzniknutého MIRRI SR, zriadeného novelou zákona č. 134/2020 Z. z. kompetenčného zákona.
Štatistický úrad SR koordinuje monitorovanie dosahovania národných cieľov do roku 2030.	ŠÚ SR ŠÚ SR poskytuje pre MIRRI SR podporu pri zostavení monitorovacej správy v metodickej oblasti, dátových zdrojov a odborných konzultácií.
2. Zapojenie aktérov	
Zistenia 2018	**Zistenia 2022**
Vláda SR zriadila ministerskú Radu vlády pre Agendu 2030. Pod ňu spadá Pracovná skupina pre Agendu 2030 a Národný investičný plán (UPVII SR) poskytujúca Rade vlády technickú podporu.	Od februára 2021 (k marcu 2022) v Rade vlády pre Agendu 2030 nie je zástupca NR SR[30]. Momentálne prebieha aktualizácia Štatútu (vzhľadom na vznik nového koordinačného orgánu Agendy 2030 – MIRRI SR).
	Posledné rokovanie Rady vlády SR pre Agendu 2030 bolo v októbri 2021 a predmetom bola príprava zákona o rozvoji, resp. o udržateľnom rozvoji, ktorý by nahradil súčasný zákon o regionálnom rozvoji. Na účel prípravy Druhej monitorovacej správy MIRRI SR aktualizovalo zloženie Pracovnej skupiny pre Agendu 2030 a NIP, ktoré na pracovnej úrovni kopíruje zloženie Rady vlády pre Agendu 2030.
ŠÚ SR zriadil Expertnú skupinu pre indikátory a monitorovanie Agendy 2030 výlučne na monitorovanie cieľov Agendy 2030.	Expertná skupina pre indikátory a monitorovanie spolupracovala na vytvorení zoznamu národných indikátorov k národným prioritám v roku 2019. Na vypracovaní monitorovacích správ nespolupracovala.
3. Národné ciele	
Zistenia 2018	**Zistenia 2022**
ÚPVII SR zabezpečil vypracovanie prioritných oblastí rozvoja Slovenska do roku 2030. Konkrétne národné ciele v jednotlivých oblastiach majú byť definované do 30. apríla 2019 v materiáli „Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030.“	Národné ciele udržateľného rozvoja boli definované v dokumente Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030 v roku 2018. Šesť národných priorít bolo transformovaných do troch integrovaných rozvojových programov definovaných vo Vízii a stratégii Slovenska do roku 2030 v januári 2021.

[28] Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030, NKÚ 2018; [online].
[29] Od 1. júla 2020 novelou zákona č. 134/2020 Z. z. kompetenčný zákon zriadené MIRRI SR.
[30] MIRRI SR požiadalo o nomináciu kanceláriu NR SR, do augusta 2022, avšak táto pozícia stále nie je obsadená.

	Priority a merateľné ciele dlhodobej stratégie udržateľného rozvoja budú ďalej rozpracované v Národnom investičnom pláne, odvetvových stratégiách jednotlivých orgánov ústrednej štátnej správy a plánoch hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávnych krajov, miest a obcí, a zároveň budú premietnuté do prípravy nového programového obdobia EÚ 2021 – 2027.

4. Financovanie kapacít		
Zistenia 2018	**Odporúčania NKÚ SR z r. 2018**	**Zistenia 2022**
Dostatočné technické vybavenie na ÚPVII SR a personálne kapacity sú zabezpečené len do roku 2020, t. j. na obdobie, kedy prebieha najmä príprava strategických dokumentov rozvoja Slovenska do roku 2030.	Zabezpečiť financovanie odboru koordinácie Agendy 2030 na ÚPVII SR trvalo, t. j. aj po skončení projektu Vybudovanie intervenčnej logiky strategického plánovania v ústredných orgánoch štátnej správy, a to primárne zo štátneho rozpočtu, pretože ide o absolútnu koordinačnú prioritu strategického významu s dosahom na všetkých obyvateľov a celé územie SR.	Financovanie odboru, ktorý koordinuje vnútroštátnu implementáciu Agendy 2030 na MIRRI SR, vrátane strategického plánovania udržateľného rozvoja na národnej a regionálnej úrovni, je od augusta 2021 štandardné ako pre iných štátnych zamestnancov, teda zo štátneho rozpočtu.
ŠÚ SR neidentifikoval konkrétnu potrebu finančných prostriedkov a ich zdrojov potrebných na jeho úkony ohľadom monitorovania cieľov a inú činnosť spojenú s úlohami, ktoré pre Agendu 2030 zabezpečuje, a to ani na obdobie 2018 až 2020, ani 2020 až 2030. Tieto úlohy sú zatiaľ kryté v rámci rozpočtu prideľovaného z MF SR na ročnej báze. Financovanie ŠÚ SR zo štátneho rozpočtu bolo však v období rokov 2007 až 2017 viackrát výrazne znižované.	Informovať a pripraviť MF SR na navýšenie rozpočtu pre ŠÚ SR, pretože musí bez časového sklzu spracovávať dané úlohy v požadovanej kvalite, s adekvátnym počtom ľudských zdrojov a zodpovedajúcim IKT vybavením.	ŠÚ SR odporúčanie prijal a pokúsil sa ho naplniť, avšak v otázke navýšenia rozpočtu na jeho úkony ohľadom monitorovania cieľov a inú činnosť spojenú s úlohami, ktoré pre Agendu 2030 zabezpečuje, neuspel.

5. Monitorovanie	
Zistenia 2018	Zistenia 2022
Národné indikátory na meranie cieľov rozvoja Slovenska do roku 2030 neboli ešte vytvorené, ale ŠÚ SR vyhodnotil pripravenosť Slovenska na globálne monitorovanie a podnikol kroky pre určenie zodpovedných producentov dát. Za monitorovanie a podávanie správ o pokroku v implementácii Agendy 2030 je zodpovedný podpredseda vlády SR pre investície a informatizáciu. Prvú správu o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách je povinný vypracovať do 30. júna 2020 a následne dvojročne do roku 2030.	Uznesenie vlády č. 273/2018 ukladá povinnosť predložiť správu o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030. Druhá monitorovacia správa je založená na hodnotení 17 globálnych cieľov Agendy 2030 prostredníctvom globálnych indikátorov. V správe, napriek jej názvu, nie sú hodnotené dosiahnuté výsledky v národných prioritách. Uznesenie vlády č. 410/2022 predlžuje vypracovanie ďalšej hodnotiacej správy výsledkov implementácie Agendy 2030 na rok 2025 (trojročný interval). Vzhľadom na plánované dosiahnutie SDGs do roku 2030, predĺženie frekvencie monitorovania sa nemusí javiť ako efektívne, keďže krátkodobejšie odpočtovanie môže pomôcť lepšej kontrole napĺňania cieľov a zavedenia prípadných korekcií stanovených opatrení. Ako príklad dobrej praxe je možné uviesť EK, ako aj OSN, ktoré vypracovávajú hodnotiace správy k napĺňaniu SDGs každoročne.
Národné indikátory na meranie cieľov rozvoja Slovenska do roku 2030 neboli ešte vytvorené, ale ŠÚ SR vyhodnotil pripravenosť Slovenska na globálne monitorovanie a podnikol kroky pre určenie zodpovedných producentov dát.	ŠÚ SR v súčinnosti s rezortmi vypracoval návrh zoznamu národných indikátorov (88) v rámci dokumentu Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030 – Slovensko 2030, ktoré slúžia ako ponukový súbor relevantných indikátorov pre ciele Slovensko 2030 bez priradenia k národným prioritám. Indikátory majú byť podrobované pravidelnej revízii.

	Národné indikátory neboli použité pri prvej monitorovacej správe. V druhej monitorovacej správe o výsledkoch v národných prioritách bolo použitých 13 národných indikátorov (6 %), ostatné indikátory boli použité z globálneho zoznamu indikátorov OSN. Tieto indikátory v správe nie sú priradené k schváleným národným prioritám.
ŠÚ SR bola uznesením vlády uložená úloha, aby v spolupráci so všetkými zainteresovanými ministrami spolupracoval na vypracovaní národných indikátorov k národným prioritám implementácie Agendy 2030, a tiež spolupracoval aj na monitorovaní týchto indikátorov. Výlučne na účely monitorovacích správ o plnení cieľov Agendy 2030 založil ŠÚ SR v septembri 2017 expertnú skupinu pre indikátory a monitorovanie. Zasadnutia expertnej skupiny sa zintenzívnia, keď budú špecifikované strategické ciele k národným prioritám.	Expertná skupina pre indikátory a monitorovanie Agendy 2030, ktorá má mandát na vykazovanie zoznamu národných indikátorov, má poskytovať podporu pri kontinuálnom monitorovaní pokroku a zúčastňovať sa na tvorbe hodnotiacich správ pri ich príprave (1. správa v roku 2020, druhá správa v roku 2022) o hodnotení pokroku v národných prioritách nespolupracovala. Posledné zasadnutie pracovnej skupiny bolo v roku 2019. Výber indikátorov do Druhej hodnotiacej správy bol založený na globálnych cieľoch a indikátoroch Agendy 2030[31]. Výber globálnych indikátorov bol uskutočnený dohodou medzi MIRRI SR a ŠÚ SR. Následne bol tento návrh prerokovaný 5. októbra 2021 v Pracovnej skupine pre Agendu 2030.

6. Financovanie cieľov		
Zistenia 2018	**Odporúčania NKÚ SR z r. 2018**	**Zistenia 2022**
V čase výkonu kontroly nedošlo ku konkrétnemu vyčísleniu výšky finančných zdrojov na dosiahnutie cieľov Slovenska do roku 2030.	Iniciovať užšiu komunikáciu medzi ÚPVII SR a MF SR, aby bolo intenzívnejšie zahrnuté do procesu prípravy a implementácie Agendy 2030 s cieľom identifikovania zdrojov a spôsobov financovania aktivít vedúcich k dosahovaniu konkrétnych cieľov Agendy 2030.	Vyčíslenie výšky finančných zdrojov na dosiahnutie národných cieľov udržateľného rozvoja nebolo realizované. Je však možné konštatovať, že SDGs sú v rámci EÚ obsiahnuté priamo alebo nepriamo vo všetkých prioritách kohéznej politiky a Partnerská dohoda a Operačný program Slovensko 2021 – 2027 prispejú svojim rozpočtom k plneniu SDGs. V rámci projektu OECD financovaného z OP EVS bola dodatočne zaradená aktivita MIRRI SR, ktorej cieľom bolo posúdiť otázky tvorby finančného rozpočtu vo vzťahu k SDGs. Pokračovanie tohto projektu navrhuje MIRRI SR v spolupráci s DG Reform v rámci procesu predkladania projektov, organizovanom MF SR.

7. Národná kampaň		
Zistenia 2018	**Odporúčania NKÚ SR z r. 2018**	**Zistenia 2022**
Národná informačná kampaň o cieľoch udržateľného rozvoja Agendy 2030 nebola zatiaľ na Slovensku realizovaná. Pre úspešnú implementáciu Agendy je veľmi dôležité zvyšovať povedomie o národných cieľoch Agendy 2030 a o tom, ako sa odborná aj laická verejnosť môže zapojiť do ich implementácie a monitoringu.	Vypracovať komunikačnú stratégiu o Agende 2030, ktorá by zohľadňovala potreby nielen jednotlivých špecifických skupín, ale aj jednotlivcov. Uskutočniť aktivity s cieľom zapojiť aj parlament a prezidenta SR do inštitucionálneho rámca implementácie Agendy 2030.	Komplexná národná informačná kampaň pre rôzne cieľové skupiny zatiaľ nebola realizovaná.

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR na základe vyžiadania informácií od MIRRI SR zo dňa 27. 10. 2021 v súlade s ustanovením § 22 ods. 1 zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR v znení neskorších predpisov.
Legenda: Zelená farba označuje dostatočne zabezpečené procesy na dosiahnutie SDGs; oranžová farba čiastočne zabezpečené procesy na dosiahnutie SDGs; červená farba procesy, v ktorých bolo identifikované riziko nedosiahnutia SDGs

[31] Zameranie sa na globálne ciele a indikátory neposkytuje vždy úplný a presný popis stavu dosahovania národných priorít a cieľov, na čo upozornili v rámci medzirezortného pripomienkového konania k hodnotiacej správe aj pripomienkujúce subjekty (napr. NBS). Ako príklad dobrej praxe môžeme uviesť EK, ktorá si na efektívne monitorovanie pokroku členských štátov v oblasti SDGs vypracovala svoju vlastnú sadu indikátorov, na základe ktorých môže efektívne sledovať pokrok členských krajín. Tento zoznam podlieha pravidelnej každoročnej revízii.

Na základe analýzy získaných informácií možno konštatovať, že oproti stavu implementácie Agendy 2030 na Slovensku **nastalo zhoršenie, resp. pretrvalo konštatované riziko z roku 2018** vo všetkých siedmich sledovaných oblastiach:

1. v oblasti inštitucionálneho rámca ŠÚ SR nekoordinuje monitorovanie dosahovania národných cieľov, ale poskytuje metodickú podporu a odborné konzultácie;
2. v oblasti zapojenia aktérov dlhodobo, napriek výzvam MIRRI SR, ako koordinačného orgánu, chýba v Rade vlády pre Agendu 2030 zástupca NR SR. Zároveň zriadená expertná skupina pre indikátory a monitorovanie, napriek jej mandátu, nespolupracovala na zostavovaní správ o dosahovaní pokroku v národných prioritách;
3. v oblasti národných cieľov, ktoré boli vo Vízii a stratégii Slovenska do roku 2030 stanovené iba čiastočne. Ďalšie ciele majú byť podľa dokumentu Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030, stanovené v Národnom investičnom pláne a odvetvových stratégiách;
4. v oblasti financovania nenavýšilo MF SR rozpočet ŠÚ SR, a to aj napriek návrhu ŠÚ SR na základe odporúčania NKÚ SR navýšiť ich rozpočet z dôvodu plnenia úloh v súvislosti s Agendou 2030;
5. v oblasti monitorovania, napriek uzneseniu vlády o povinnosti hodnotiť v správach pokrok v národných prioritách, v druhej monitorovacej správe hodnotené neboli, a zároveň v tejto správe neboli takmer vôbec (6 %) použité ani národné indikátory schválené vládou SR. Na ďalšie monitorovacie obdobie sa uznesením vlády predlžuje vypracovanie ďalšej hodnotiacej správy výsledkov implementácie Agendy 2030 na rok 2025 (trojročný interval). Vzhľadom na plánované dosiahnutie SDGs do roku 2030, predĺženie frekvencie monitorovania sa nemusí javiť ako efektívne, pretože krátkodobejšie odpočtovanie môže pomôcť lepšej kontrole napĺňania cieľov a zavedenia prípadných korekcií stanovených opatrení. Ako príklad dobrej praxe možno uviesť EK, ako aj OSN, ktoré vypracovávajú hodnotiace správy k napĺňaniu SDGs každoročne;
6. v oblasti financovania cieľov vyčíslenie výšky finančných zdrojov na dosiahnutie národných cieľov udržateľného rozvoja nebolo realizované, avšak možno konštatovať, že SDGs sú v rámci EÚ obsiahnuté v prioritách kohéznej politiky a Partnerská dohoda a Operačný program Slovensko 2021 – 2027 prispejú svojim rozpočtom k plneniu SDGs;
7. v oblasti národnej informačnej kampane je nutné konštatovať, že sa ani v roku 2022 nerealizovala.

2 Zmena klímy – 13. cieľ Agendy 2030

Cieľ 13 Agendy 2030 Zmena klímy je definovaný nasledovne: „Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti klimatickým zmenám a ich dôsledkom." V tejto súvislosti je hlavným mitigačným dokumentom EÚ **Európska zelená dohoda**[32], ktorá predstavuje plán EK na ekologickú transformáciu hospodárstva EÚ v záujme udržateľnej budúcnosti. Zároveň je nosnou témou na najbližších päť rokov s víziou do roku 2050 pre celú EÚ. Cieľom tejto dohody je transformovať EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť, v ktorej **budú v roku 2050 čisté emisie skleníkových plynov na nule** a v ktorej nebude hospodársky rast závisieť od využívania zdrojov.

Emisie skleníkových plynov na Slovensku v rokoch 1990 až 2000 klesli o takmer 40 %. Bolo to spôsobené zatvorením mnohých vysoko znečisťujúcich priemyselných podnikov a zvýšením energetickej účinnosti v celom hospodárstve. V rokoch 2000 až 2010 sa trend dekarbonizácie spomalil a čisté emisie mierne vzrástli. Pokles emisií pokračoval do roku 2015, emisie medzi rokmi 2010 a 2015 klesli o 13 %. Došlo k tomu najmä vďaka zlepšovaniu technológií v sektore priemyslu a energetiky a zatepľovaniu budov. Od roku 2014 emisie skleníkových plynov stagnovali a až v rokoch 2019 a 2020 poklesli (graf 2).

Graf 2: Celkové emisie skleníkových plynov a znečisťujúcich látok na Slovensku (v tis. ton)

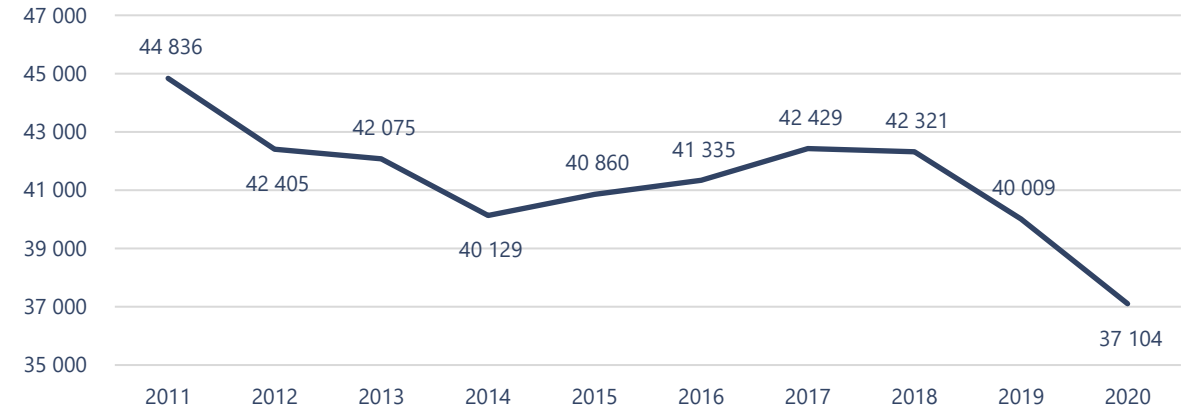

Zdroj: Eurostat.

V súčasnosti je najväčším producentom skleníkových plynov na Slovensku odvetvie výroby železa, ocele a ferozliatin. Najväčším znečisťovateľom v tomto sektore aj celkovo je U. S. Steel Košice (približne 20 % všetkých emisií na Slovensku). Druhým najväčším producentom emisií je sektor dopravy. Prioritné sektory, v ktorých bude nevyhnutné znížiť emisie skleníkových plynov, sú podľa MŽP SR najmä energetika, doprava, priemysel a odpadové hospodárstvo.[33]

Ako medzistupeň ku klimatickej neutralite zvýšila EÚ svoje ambície v oblasti klímy do roku 2030 a zaviazala sa znížiť emisie do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990 v dokumente známom ako balík **Fit for 55**.[34] Je to súbor návrhov na revíziu a aktualizáciu právnych predpisov EÚ a na zavedenie nových iniciatív s cieľom zabezpečiť, aby boli politiky EÚ v súlade s cieľmi v oblasti klímy, na ktorých sa dohodla Rada a Európsky parlament (príloha 3).

V tejto kapitole sa venujeme mapovaniu aktérov implementácie mitigačných opatrení nadväzujúcich na dokumenty EÚ a EK, chronologickému prehľadu súvisiacej legislatívy a hodnotiacej analýze

[32] Európska zelená dohoda, [online]; Štatút a rokovací poriadok Rady vlády SR pre Európsku zelenú dohodu, UV SR č. 699/2020, [online].
[33] Analýza vplyvov balíka „Fit for 55"; [online].
[34] Oznámenie komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Fit for 55": plnenie cieľa EÚ v oblasti klímy do roku 2030 na ceste ku klimatickej neutralite Fit for 55; [online].

strategického dokumentu SR – Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 (NUS).

2.1 Implementácia 13. cieľa Agendy 2030 v podmienkach SR

Vo väzbe na implementáciu 13. cieľa Agendy 2030 sme identifikovali kľúčových aktérov na úrovni orgánov štátnej správy (schéma 4).

Schéma 4: Kľúčoví aktéri na úrovni orgánov štátnej správy a samosprávy, podieľajúci sa na dosahovaní 13. cieľa Agendy 2030

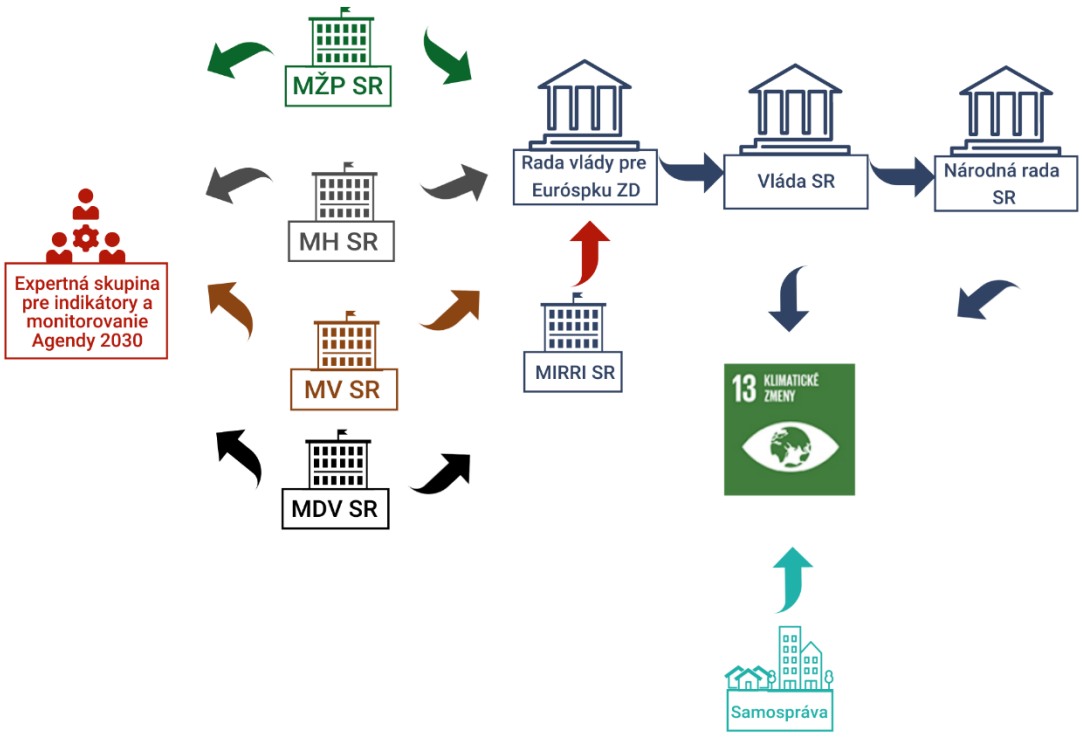

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR.
Poznámka: Šípky v schéme označujú smer interakcie a výstupov zobrazených aktérov podieľajúcich sa na dosahovaní SDG13.

Primárne kompetencie viažuce sa k riešeniu zmeny klímy (SDG13) v rámci systému štátnej správy SR sú definované zákonom č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády SR a organizácii ústrednej štátnej správy SR. V tomto zákone je **MŽP SR stanovené ako orgán ústrednej štátnej správy zodpovedný za zabezpečenie plnenia podmienok a sledovanie pokroku SR pri plnení všetkých záväzkov a záväzkov v oblasti klimatickej politiky**.

MIRRI SR má v rámci zabezpečenia plnenia podmienok a sledovania pokroku SR pri plnení všetkých záväzkov v oblasti klimatickej politiky **funkciu koordinačného orgánu v rámci vnútroštátnej implementácie Agendy 2030**.

Horizontálnu implementáciu opatrení, ktoré sú v súlade s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, zabezpečuje **Rada vlády SR pre Európsku zelenú dohodu**[35], ktorej predsedá minister MŽP SR a minister MIRRI SR je podpredsedom tejto Rady.

[35] Rada vlády SR pre Európsku zelenú dohodu vznikla 4. 11. 2020 a návrh na jej zriadenie bol schválený UV SR č. 699/2020. Je poradným, koordinačným a iniciatívnym orgánom vlády SR pre otázky týkajúce sa najmä, ale nie výhradne, Európskej zelenej dohody.

Pri plnení SDG13 má významnú úlohu aj **Ministerstvo hospodárstva (MH) SR**, ktoré podľa § 88 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **zodpovedá za vypracovanie energetickej politiky** na obdobie minimálne 20 rokov a za jej aktualizáciu v päťročnom cykle.

Ministerstvo vnútra (MV) SR v rámci plnenia cieľa týkajúceho sa klimatickej zmeny zodpovedá za podcieľ nadväzujúci na schopnosť adaptácie na nebezpečenstvo súvisiace s klimatickými zmenami a prírodnými katastrofami. Konkrétne, v dokumente Národná stratégia riadenia rizík bezpečnostných hrozieb SR (schválená v januári 2022) určilo MV SR ako prvý strategický cieľ predchádzať stratám a škodovosti v súvislosti s mimoriadnymi udalosťami, zodolnenie krajiny voči rizikám a integrácia mitigačných opatrení do všetkých rozvojových aktivít SR.

V súvislosti s plnením SDG13 vzniklo viacero strategických dokumentov (schéma 5).

Schéma 5: Strategické dokumenty implementácie 13. cieľa Agendy 2030 (2015 – 2022)

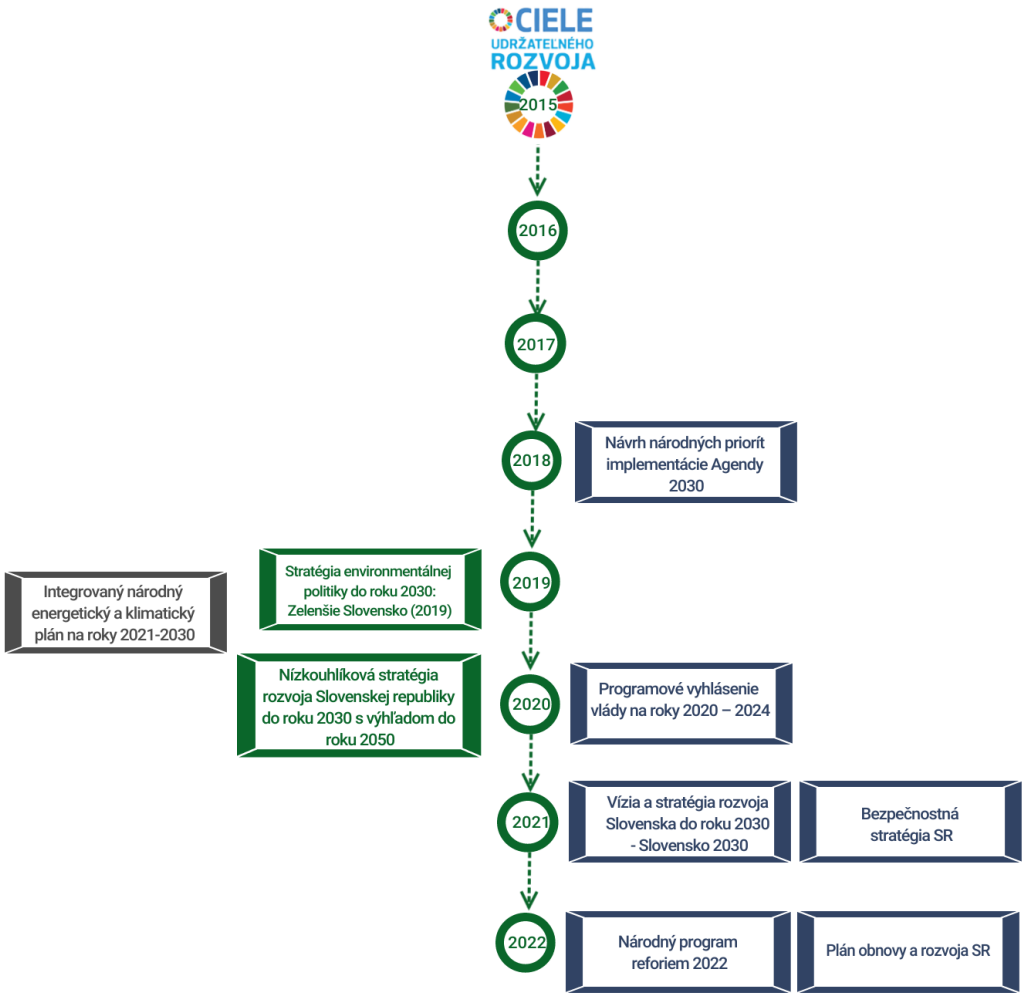

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR.

SR aktuálne nedisponuje ucelenou stratégiou na dosiahnutie národného cieľa zníženia emisií v sektoroch, mimo obchodovania s emisnými kvótami do roku 2030 a na dosiahnutie uhlíkovo neutrálnej dopravy v roku 2050. V kontexte uvedeného, **Ministerstvo dopravy a výstavby** (**MDV) SR** v spolupráci s najbližšími rezortnými partnermi pripraví súbor opatrení, ktorý by zabezpečil včasné splnenie národných cieľov a medzinárodných záväzkov v tejto oblasti. Ako východisko a inšpirácia pre diskusiu

bol zostavený návrh východiskového zásobníka opatrení, ktorých spoločným menovateľom je potenciál prispieť k zníženiu CO_2 z cestnej dopravy. Keďže bola pre výber opatrení použitá iba podmienka mitigačného potenciálu voči emisiám CO_2 z cestnej dopravy, neuvádzajú sa iba opatrenia, ktoré sú v gescii MDV SR, ale aj opatrenia v gescii iných ústredných orgánov štátnej správy (napr. MŽP SR, MH SR, MIRRI SR).[36]

V neposlednom rade, významnú úlohu pri dosahovaní mitigačných cieľov zohrávajú **samosprávy** a **vyššie územné celky (VÚC)**, ktoré v rámci mitigácie a adaptácie na zmenu klímy pripravujú vlastné nízkouhlíkové stratégie.[37]

Vláda SR a **Národná rada SR** plnia svoje úlohy v rámci predkladania a prijímania legislatívy týkajúcej sa implementácie SDGs v rámci kompetenčného zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení z neskorších predpisov.

V roku 2018 vláda SR v rámci Agendy 2030 stanovila šesť národných priorít pre udržateľný rozvoj[38], pričom v rámci druhej priority sú zadefinované dve hlavné výzvy zamerané aj na oblasť klimatickej zmeny.

Vláda SR v roku 2019 schválila **Stratégiu environmentálnej politiky SR do roku 2030 – Zelenšie Slovensko (Envirostratégia)**.[39] V nej sa zameriava aj na oblasť klimatickej zmeny a zmierňovania jej dopadov[40] a sú v nej stanovené merateľné ciele do roku 2030, týkajúce sa klimatickej zmeny.

V rovnakom roku bol schválený aj **Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 (NECP)**[41], ktorý bol predložený MH SR. NECP je vypracovaný v zmysle článku 9 nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999[42] o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy a je aktualizáciou energetickej politiky.[43] NECP podrobne špecifikuje ciele definované v NUS. Hodnotiaca správa EK v roku 2022 konštatuje, že NECP si bude vyžadovať aktualizáciu vzhľadom na zvýšené klimatické ambície EÚ do roku 2030 a vývoj súvisiaci s inváziou na Ukrajinu. V národnom energetickom a klimatickom pláne sa zvýšil slovenský cieľ zníženia emisií pre sektory mimo systému EÚ na obchodovanie s emisiami na 20 % do roku 2030 (v porovnaní s rokom 2005). Podrobnosti o predpokladanom cieli produkcie celkových emisií CO_2 SR do roku 2030 sa nachádzajú v prílohe 2.

Vláda SR sa v **Programovom vyhlásení na roky 2021 – 2024** (PVV)[44] viackrát zaväzuje k prijatiu opatrení na zvýšenie odolnosti a adaptability prostredia na dopady zmeny klímy na všetkých úrovniach. Väčšina týchto opatrení sa nachádza aj v stratégii Zelenšie Slovensko.

[36] Jana Jirásková – Kým nie je neskoro. Emisie CO_2 z cestnej dopravy a možnosti ich mitigácie. IDP, MDV SR; [online].
[37] Možno konštatovať, že všetky kraje spustili proces prípravy NUS v rokoch 2020 – 2021. Trnavský samosprávny kraj a Košický samosprávny kraj už stratégiu spracovanú majú. Trnavský samosprávny kraj má dokonca vytvorené samostatné oddelenie NUS v rámci odboru Stratégie a projektov. Trenčiansky samosprávny kraj vedie unikátny projekt v rámci regiónov, tzv. Zelená župa. Banskobystrický samosprávny kraj spracováva vlastnú Envirostratégiu, ktorá má zahŕňať aj NUS.
[38] UV SR č. 273/2018; [online].
[39] UV SR č. 87/2019; [online].
[40] Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030 – Zelenšie Slovensko; [online].
[41] UV SR č. 606/2019; [online]. Podnetom na jeho vypracovanie bola povinnosť uložená nariadením o riadení energetickej únie podľa článku 3 nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, a § 88 zákona č. 251/2012 Z. z. Obsah a formu NECP určuje nariadenie o riadení energetickej únie vrátane prílohy č. 1. MH SR pri príprave NECP uplatnil participatívny prístup spracovania dokumentu.
[42] Nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999; [online].
[43] UV SR č. 548/2014; [online].
[44] PVV2021-2024; [online].

V roku 2020 vláda SR schválila **Nízkouhlíkovú stratégiu rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050** (NUS, box 1)[45], **ktorá je kľúčovou stratégiou v oblasti mitigácie v SR**.

BOX 1: Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 (NUS)

NUS predstavuje základný dokument pre tvorbu mitigačných politík v SR. NUS má za cieľ identifikovať, vybrať a analyzovať opatrenia nákladovo efektívnym spôsobom, pričom pre realizáciu bude nevyhnutná podpora zo strany relevantných rezortov a orgánov štátnej a verejnej správy. Dôležité je, aby boli tieto politiky a iné nesúvisiace politiky vzájomne prierezovo prepojené a konzistentné, či už medzi jednotlivými rezortmi, ale aj v rámci jednotlivých rezortov.

NUS predstavuje prierezový dokument naprieč všetkými sektormi hospodárstva, ktoré musia robiť jednotlivé politiky tak, aby sa navzájom dopĺňali smerom splniť spoločný cieľ, ktorým je kompletne dekarbonizovať celé Slovensko do polovice tohto storočia. Tento ambiciózny cieľ si Slovensko určilo až v poslednom štádiu prípravy tejto stratégie (keď už bolo modelovanie ukončené), a preto sú podrobne analyzované len menej ambiciózne scenáre redukcií emisií (a zvyšovania záchytov), ktoré nás nedostanú ku klimatickej neutralite. Schválená NUS analyzuje menej ambiciózne scenáre redukcií emisií (a zvyšovania záchytov): scenár s existujúcimi opatreniami WEM a scenár s dodatočnými opatreniami WAM. Týmito dvoma scenármi sa nepodarí SR dosiahnuť uhlíkovú neutralitu, preto NUS navrhuje v závere jednotlivých sektorových kapitol (energetika, priemyselné procesy, doprava, poľnohospodárstvo, sektor odpadov a sektor LULUCF) dodatočné opatrenia, ktoré NUS označuje „NEUTRAL" a mali by byť modelované pri nasledujúcich aktualizáciách stratégie. **Povinnosť aktualizácie NUS** vychádza z UV SR č. 104/2020 tak, aby bolo možné vyčísliť príspevok všetkých dodatočných opatrení (označených v stratégii ako opatrenia NEUTRAL) na dosiahnutie klimatickej neutrality Slovenska v roku 2050 **s termínom do 1. januára 2025**. Prepracovaná NUS by zároveň mala reflektovať scenár zníženia agregovaných emisií CO_2 o 55 % do roku 2030 v porovnaní s úrovňou množstva agregovaných emisií CO_2 produkovaných SR v roku 1990, aby bola v súlade s cieľmi politiky EÚ „Fit for 55".

Povinnosť vypracovať NUS vychádza z medzinárodného, európskeho, ale aj slovenského práva. Podľa Parížskej klimatickej dohody mali všetky strany, vrátane EÚ, vypracovať a predložiť do roku 2020 svoje dlhodobé Stratégie pre nízko-emisný rozvoj do roku 2050. Táto povinnosť bola transformovaná aj do práva EÚ, konkrétne do Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, prijatého v roku 2018. Povinnosť vypracovať NUS vyplýva tiež z plnenia úloh Akčného plánu k Národnému programu reforiem 2013. Túto prioritu si stanovila aj vláda SR v PVV SR na roky 2016 – 2020, podľa ktorého má „MŽP pripraviť Nízkouhlíkovú stratégiu do roku 2050", ktorá identifikuje potenciál nákladovo efektívneho znižovania emisií v jednotlivých sektoroch hospodárstva.

Národná rada SR v roku 2021 schválila novú **Bezpečnostnú stratégiu SR**, v ktorej zadefinovala aj záujmy krajiny súvisiace so životným prostredím.[46] Identifikovala, že s najväčším dosahom na život sa nerovnováha systému prejavuje v zmene klímy. V roku 2021 MŽP SR začalo pripravovať legislatívny predpis **Zákon o zmene klímy a nízkouhlíkovej transformácii SR**.[47] Zákon určí aj sektorové ciele do roku 2030 pre sektory cestná doprava, budovy, sektor poľnohospodárstva, sektor LULUCF a sektor odpadov. Na ich konkrétnom stanovení sa v súčasnosti pracuje v spolupráci so SHMÚ.[48]

V roku 2022 vláda SR schválila aktualizovaný **Národný program reforiem SR** (NPR SR).[49] NPR SR popisuje reformné snaženie vlády SR v kľúčových štrukturálnych oblastiach. **NPR SR slúži po novom aj ako nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030** a Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP), ktoré tak nahrádzajú nosnú stratégiu Európa 2020 v uplynulej dekáde.

Podrobné informácie o časovej postupnosti aktualizácie vyššie spomenutých strategických dokumentov súvisiacich s mitigáciou od roku 2022 sú uvedené v prílohe 4. Príkladom dobrej praxe, ktorá sa ukázala počas tvorby a spracovania analýzy, je zefektívnenie informovania verejnosti a zverejňovania informácií

[45] NUS; [online].
[46] Bezpečnostná stratégia SR, Uznesenie NR SR č. 546/2021; [online].
[47] K tomuto zákonu MŽP SR zverejnilo 8. júna 2021 predbežnú informáciu; [online]. Podľa legislatívneho plánu vlády na rok 2022 sa má návrh zákona predložiť na rokovanie vlády v termíne do decembra 2022.
[48] O cieľoch sa diskutuje v rámci šiestich vytvorených expertných pracovných skupín (pre Dopravu, Energetiku, Priemysel, Obehové hospodárstvo, Poľnohospodárstvo, Výstavba) pod Radou vlády pre Európsku zelenú dohodu.
[49] UV SR č. 290/2022; [online].

o pripravovaných aktivitách týkajúcich sa mitigácie na webovej stránke MŽP SR v časti Zmena klímy. MŽP SR priebežne zverejňovalo a zverejňuje informácie o príprave kľúčového zákona o zmene klímy a nízkouhlíkovej transformácii. Podobne kladné hodnotenie nie je možné konštatovať k procesu spracovania implementačného plánu Envirostratégie, ktorý sa spracováva paralelne, lebo informácie, v akom je štádiu, nie sú verejne dostupné.

2.2 Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050 a jej vyhodnotenie

Na účely usmerniť a zjednocovať proces postupov prípravy, tvorby a implementácie strategických dokumentov vláda SR v roku 2017 schválila Metodiku a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií.[50] Metodika vypracovania strategických dokumentov je určená pre prípravu, tvorbu a implementáciu rezortných stratégií, pričom má významne ovplyvniť strategickú a koncepčnú činnosť ústredných orgánov štátnej správy SR, a to v horizontálnej, ako aj vertikálnej úrovni strategického riadenia a plánovania.

Na základe tohto dokumentu sme vytvorili **maticu predstavujúcu rámec požiadaviek na tvorbu strategických dokumentov**, ktoré je potrebné naplniť k následnej úspešnej implementácii stanovených strategických cieľov.

Uvedeným spôsobom sme zhodnotili, podľa MŽP SR, kľúčovú stratégiu v oblasti mitigácie – NUS (podrobne v boxe 1). Cieľom stratégie je identifikácia existujúcich a návrh nových dodatočných opatrení v rámci SR pre dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. Semaforovým označením (zelená / oranžová / červená) sme zhodnotili, či NUS obsahuje všetky kľúčové atribúty a či tým napĺňa základný predpoklad kvalitných vstupov v rámci následnej implementácie na národnej úrovni.

Z 26 atribútov sme vyhodnotili 15 ako dostatočné plnenie záväznej metodiky. Ako čiastkové plnenie sme vyhodnotili šesť atribútov NUS a **päť atribútov sme vyhodnotili ako nedostatočne plnené, pričom posledné štyri tvoria kľúčové oblasti stratégie, ktoré sú nevyhnutné pre dosiahnutie jej cieľov:**

- základné používané pojmy,
- **plán realizácie aktivít,**
- **časový harmonogram,**
- **systém monitorovania a hodnotenia realizácie stratégie,**
- **systém riadenia rizík a predpoklady realizácie stratégie**.

Podrobné zhodnotenie jednotlivých požadovaných atribútov stratégie je uvedené v tabuľke 2.

Tabuľka 2: Vyhodnotenie kľúčových atribútov NUS podľa záväznej metodiky

Základná štruktúra stratégie	Atribúty stratégie	Vyhodnotenie plnenia záväznej metodiky v základnom strategickom dokumente – NUS
1. Úvod	Základné informácie o stratégii	Základné informácie o NUS sú popísané jasne a zrozumiteľne, pričom už v úvode je jasne definovaný jej cieľ – identifikovať opatrenia s cieľom dosiahnutia klimatickej neutrality.
	Kontext vzniku a existencie stratégie	Ako uvádza MŽP SR v samotnom dokumente, pri príprave dokumentu vychádzalo, okrem iných dokumentov a materiálov, aj z materiálu „Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií", ktorá bola jednou z východísk pre jej posudzovanie v rámci tejto analýzy.

[50] Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií; [online].

Základná štruktúra stratégie	Atribúty stratégie	Vyhodnotenie plnenia záväznej metodiky v základnom strategickom dokumente – NUS
	Účel stratégie	Účelom NUS je načrtnúť možnosti pre ucelený dlhodobý (30-ročný) strategický výhľad prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, ktoré bude završené dosiahnutím klimatickej neutrality v roku 2050. NUS si definuje cieľ stanoviť kľúčové politiky a opatrenia, ktoré povedú k splneniu hlavného cieľa Parížskej dohody do roku 2050 – dosiahnuť klimatickú neutralitu.
	Užívatelia stratégie	NUS nemá explicitne uvedených užívateľov – kto sa má podieľať na jej implementácii, kto ňou bude zasiahnutý, kto sa ňou má riadiť a kto má navrhované opatrenia vykonávať. Sú však podrobne popísané sektory, v ktorých sa majú opatrenia realizovať a užívateľov stratégie možno implicitne určiť ako orgány štátnej správy, ktoré sú zodpovedné za prijatie a realizáciu opatrení. Ako jediného explicitne uvedeného užívateľa stratégie NUS identifikuje Radu vlády SR pre Európsku zelenú dohodu a nízkouhlíkovú transformáciu, ktorá má zabezpečiť dôslednú horizontálnu implementáciu opatrení, ktoré budú v súlade s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu v polovici tohto storočia a zároveň budú v súlade s touto stratégiou.
	Základné používané pojmy	NUS nemá definované a vysvetlené základné pojmy, ktoré sú používané v stratégii.
	Ostatné relevantné strategické dokumenty	NUS v dostatočnej miere uvádza relevantné nadväzujúce strategické dokumenty na národnej aj medzinárodnej úrovni.
2. Definícia a analýza riešeného problému	Vymedzenie riešeného problému	V NUS je dostatočne vymedzený a identifikovaný problém uhlíkovej neutrality SR.
	Prostredie a očakávaný budúci vývoj	NUS popisuje a analyzuje tri rôzne scenáre redukcií emisií: scenár s existujúcimi opatreniami WEM, scenár s dodatočnými opatreniami WAM a v závere jednotlivých sektorových kapitol (energetika, priemyselné procesy, doprava, poľnohospodárstvo, sektor odpadov a sektor LULUCF) identifikuje aj dodatočné opatrenia, ktoré NUS označuje „NEUTRAL" a mali by byť modelované pri nasledujúcich aktualizáciách stratégie. *Pozn.: Keďže dotknutá NUS neobsahuje projekcie zníženia emisií CO_2 pre úroveň danú „Fit for 55", MŽP SR začalo jej modifikovanie a modelovanie scenárov na tento cieľ vrátane určenia nákladov na dosiahnutie nových cieľov. Nová NUS má byť aktualizovaná v roku 2025. Nové ciele zníženia emisií pre sektory mimo systému EÚ ETS (cestná doprava, budovy, poľnohospodárstvo, LULUCF, odpady) bude stanovovať pripravovaný zákon o zmene klímy a nízkouhlíkovej transformácii SR (zákon o zmene klímy).*
	Revízia existujúcich opatrení	Možné dodatočné opatrenia sú navrhnuté na konci jednotlivých sektorových kapitol, označené ako NEUTRAL, a mali by byť modelované pri nasledujúcich aktualizáciách stratégie. *Pozn.: Revízia existujúcich opatrení prebehne v procese prepracovania NUS na úroveň zníženia emisií CO_2 v zmysle cieľov „Fit for 55" (v roku 2025 aktualizácia).*
	Vývoj pri tzv. nulovom variante	NUS má popísaný aj vývoj pri nulovom variante, ktorý predstavuje scenár s tými opatreniami, ktoré sa už implementujú (v stratégii označovaný ako WEM).
	Súhrn výsledkov kľúčových analýz	Štúdia o nízkouhlíkovej stratégii bola pripravená pomocou dvoch modelov. Podrobnejšie informácie o modeloch, ako aj o tom, ako sa pristupovalo k jednotlivým sektorom, sú uvedené v Prílohe II NUS.
3. Vízia a základné strategické smerovanie	Logika intervencie	Jednotlivé kapitoly sú rozdelené podľa sektorov IPCC a poskytujú informácie o najdôležitejších politikách a opatreniach týkajúcich sa znižovania emisií skleníkových plynov do roku 2050 v porovnaní so základným rokom 2015, resp. 2017. Opatrenia sú v jednotlivých kapitolách rozdelené do troch skupín, avšak v rámci projekcií boli do modelovania zahrnuté politiky, legislatívne predpisy, ktoré už nezohľadňujú reálny stav platný v čase finalizácie stratégie.
	Vízia a globálny cieľ	NUS si dáva za cieľ vybrať a analyzovať nákladovo efektívne opatrenia, čo sa týka rozsahu redukcií emisií a ekonomického a sociálneho dopadu. Môžeme teda konštatovať, že vízia a globálny cieľ sú v NUS definované dostatočne.

Základná štruktúra stratégie	Atribúty stratégie	Vyhodnotenie plnenia záväznej metodiky v základnom strategickom dokumente – NUS
	Strategické ciele	V NUS sú bližšie popísané ciele EÚ, národné ciele a ciele, ktoré boli použité pre modelovacie účely vo dvoch scenároch tejto stratégie (WEM a WAM), ako aj dosiahnuté redukcie (celkové a čiastkové pre ETS a sektory mimo ETS). NUS obsahuje všeobecne deklarované ciele, pričom konkrétne **ciele sú však podrobne špecifikované v inom dokumente –„Integrovaný národný energetický plán Slovenska do roku 2030 (NECP)“.**
4. Opis cieľov v jednotlivých strategických oblastiach	Názov a popis konkrétneho cieľa, dopady jeho naplnenia	V Stratégii sú uvedené jednotlivé projekcie podľa zvolených scenárov (WEM, WAM), vrátane prípadného použitia série dodatočných opatrení na naplnenie záväzku klimatickej neutrality pomocou opatrení NEUTRAL, avšak **ciele nezohľadňujú reálny stav platný v čase finalizácie stratégie**. *Pozn.: Navrhovaný zákon o zmene klímy bude definovať aj sektorové ciele do roku 2030 pre sektory cestná doprava, budovy, poľnohospodárstvo, LULUCF, odpady.*
	Prehľad a opis opatrení	Jednotlivé kapitoly sú rozdelené podľa sektorov IPCC a poskytujú informácie o najdôležitejších politikách a opatreniach týkajúcich sa znižovania emisií skleníkových plynov do roku 2050 v porovnaní so základným rokom 2015, resp. 2017. Opatrenia sú v jednotlivých kapitolách rozdelené do troch skupín. Stratégia zároveň obsahuje analýzu vplyvov sociálno-hospodárskych aspektov navrhovaných politík a opatrení.
	Výsledky a výstupy realizácie jednotlivých opatrení (aktivít), indikátory	V NUS sú navrhované opatrenia, avšak chýbajú výstupy vzťahujúce sa k jednotlivým cieľom. Indikátory sú použité v nadväznosti na stanovené ciele spolu s cieľovými hodnotami.
5. Implementácia stratégie	Implementačná štruktúra a systém riadenia implementácie stratégie	NUS neobsahuje explicitne nositeľa a gestora implementácie, riadiacu štruktúru a systém riadenia. Rovnako nie sú definované úlohy, zodpovednosti a právomoci jednotlivých aktérov. V NUS chýba popísaný systém riadenia zmien. *Pozn.: Ako dôvod absencie týchto informácií MŽP SR uvádza, že primárne kompetencie viažuce sa k riešeniu zmene klímy (SDGs 13) v rámci systému štátnej správy SR sú definované zákonom o organizácii činnosti vlády SR a organizácii ústrednej štátnej správy SR. K schválenej NUS sa nebude pripravovať implementačný akčný plán, pretože povinnosť zohľadňovať ciele, priority a opatrenia NUS v strategických a koncepčných materiáloch a v návrhoch právnych predpisov, ktorých vypracovanie je v pôsobnosti relevantných rezortov, bola uložená ministrom a predsedom ostatných ústredných orgánov štátnej správy prostredníctvom UV SR č. 104/2020 (bod uznesenia B.4).*[51] *Dôslednú horizontálnu implementáciu opatrení má zabezpečiť Rada vlády Slovenskej republiky pre Európsku zelenú dohodu a nízkouhlíkovú transformáciu.*
	Plán realizácie aktivít	Stratégia neobsahuje plán realizácie aktivít, ktorými by sa dosiahlo splnenie stanovených cieľov.
	Časový harmonogram	NUS nestanovuje časový harmonogram pri implementácii a realizácii politík a opatrení zadefinovaných v NUS. *Pozn.: MŽP SR začalo prípravu materiálu Návrh na postup implementácie Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 „Zelenšie Slovensko“, súčasťou ktorého je implementačný plán na odpočet plnenia cieľov Envirostratégie 2030. Podľa UV SR č. 87/2019 má v minimálnej verzii MŽP SR predložiť na rokovanie vlády vyhodnotenie implementácie a aktualizáciu Envirostratégie 2030 do 31. decembra 2025.*
	Rozpočet a zdroje financovania	Odhadované investície potrebné na navrhované opatrenia, spojené s dekarbonizáciou SR, sú podrobne rozpísané v kapitole 3. Stratégia však vzhľadom na obdobie svojho vzniku nereflektuje geopolitický vývoj, ktorý výrazne a zásadne ovplyvňuje dosahovanie stanovených cieľov. *Pozn.: Aktuálne odhadované náklady na dosiahnutie cieľov Fit for 55 by mali byť obsiahnuté v prepracovanej NUS v SR, ktorá má byť aktualizovaná v roku 2025.*

[51] Vyžiadanie informácií od MŽP SR zo dňa 6. 12. 2021 a 25. 2. 2022 v súlade s ustanovením § 22 ods. 1 zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR v znení neskorších predpisov.

Základná štruktúra stratégie	Atribúty stratégie	Vyhodnotenie plnenia záväznej metodiky v základnom strategickom dokumente – NUS
	Systém monitorovania a hodnotenia realizácie stratégie	NUS neobsahuje spôsob monitorovania implementácie stratégie, tzn. systém priebežného sledovania a vyhodnocovania postupu realizácie stratégie z hľadiska dosahovania jej cieľov. Tiež nie je uvedený hodnotiaci plán implementácie NUS.
	Systém riadenia rizík a predpoklady realizácie stratégie	NUS neobsahuje postupy súvisiace s riadením rizík implementácie stratégie (tzn. jednotlivé aktivity, aktéri a ich úloha, právomoci a zodpovednosti a pod.).
6. Postup tvorby stratégie	Autori stratégie a zúčastnené strany	NUS bola vytvorená pod vedením MŽP SR v spolupráci s expertmi na národnej (MH SR, MF SR, STU, SAV) aj medzinárodnej úrovni (Svetová banka), pričom východiskovým dokumentom pre prípravu stratégie bola Nízkouhlíková štúdia. Možnosť zapojiť sa do prípravy NUS mali tiež všetky relevantné inštitúcie a tiež široká verejnosť prostredníctvom verejne dostupného dotazníka.
	Opis postupu tvorby stratégie	V úvode kapitoly je dostatočne popísaný postup, kľúčové aktivity, kroky a udalosti tvorby NUS.
7. Prílohy	Zoznam príloh	NUS má dve prílohy. Prvá príloha obsahuje detailnejšie informácie vyplývajúce z modelovania podľa sektorov. Druhá príloha popisuje špecifické prístupy a analytické modely aplikované pre jednotlivé sektory.

Legenda: súlad so záväznou metodikou; čiastočný súlad; nesúlad
Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR na základe vyžiadania informácií od MŽP SR zo dňa 6. 12. 2021 a 25. 2. 2022.

3 Záver a odporúčania

Analýza v oblasti **implementácie Agendy 2030** a porovnanie s jej stavom z roku 2018 (kontrola NKÚ SR *Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030)* poukázali na viacero rizík a nedostatkov. Možno konštatovať, že oproti stavu implementácie Agendy 2030 na Slovensku nastalo zhoršenie, resp. zotrvávalo konštatované riziko z roku 2018 vo všetkých siedmich sledovaných oblastiach.

NKÚ SR odporúča:

- zlepšiť koordináciu implementácie Agendy 2030 prostredníctvom zapojenia jej aktérov,
- dodržiavať schválený postup vnútroštátnej implementácie,
- sledovať národné priority a používať indikátory zohľadňujúce kontext SR,
- skrátiť monitorovacie obdobie z troch rokov na pôvodné dva (v súlade s predošlými UV SR, ako aj príkladmi dobrej praxe, ktoré používa EK a OSN, ktoré odpočtujú vývoj každoročne),
- vypracovať komunikačnú stratégiu o Agende 2030, ktorá by zohľadňovala potreby jednotlivých špecifických skupín, ale aj jednotlivcov.

V oblasti **klimatickej zmeny** bolo identifikované riziko, že základný implementačný dokument SDG13 (NUS) vykazuje päť atribútov, ktoré nenapĺňajú požiadavky záväznej metodiky na tvorbu strategických dokumentov. Tieto tvoria predpoklad na úspešnú realizáciu a implementáciu NUS. Šesť atribútov spĺňa čiastočne požiadavky záväznej metodiky. Sú to práve časti, ktoré majú zabezpečiť, aby predložená stratégia bola vykonateľná a implementovaná a stanovené ciele sa dosiahli (plán realizácie aktivít, časový harmonogram, systém monitorovania a hodnotenia realizácie stratégie, systém riadenia rizík a predpoklady realizácie stratégie). Aj EK pri hodnotení výkonu členských krajín každoročne konštatuje, že implementácia vypracovaných stratégií a politík na Slovensku je slabá.

V tejto súvislosti NKÚ SR odporúča prijať nasledovné opatrenia:

- posilniť koordinačno-riadiacu kompetenciu MŽP SR v oblasti mitigačných opatrení právnou úpravou v závislosti od pripravovaného zákona o zmene klímy,
- v pripravovanej aktualizácii NUS, v spolupráci s relevantnými partnermi vypracovať všetky časti stratégie podľa odporúčania záväznej metodiky pre tvorbu verejných stratégií pri dodržaní časovej postupnosti, pri tom dať dôraz na technicko-administratívne, kapacitné, odborné zosúladenie aktualizácií súvisiacich strategických dokumentov a akčných plánov a implementáciu stanovených cieľov.

Príkladom dobrej praxe, ktorá sa ukázala počas tvorby a spracovania analýzy, je zefektívnenie informovania verejnosti a zverejňovania informácií o pripravovaných aktivitách týkajúcich sa mitigácie na webovej stránke MŽP SR v časti Zmena klímy.

Použitá literatúra a zdroje

[1] EK. 2018. Oznámenie Komisie č. 15011/18. [online]
[2] EK. 2019. Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030. [online]
[3] EK. 2019. Európska zelená dohoda. [online]
[4] EK. 2020. EÚ v roku 2019: súhrnná správa o činnosti Európskej únie. [online]
[5] EK. 2021. Oznámenie komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Fit for 55": plnenie cieľa EÚ v oblasti klímy do roku 2030 na ceste ku klimatickej neutralite Fit for 55. [online]
[6] EK. 2022. Správa o krajine za rok 2022 – Slovensko. [online]
[7] EK. 2022. Sustainable development in the European Union — Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context. [online]
[8] SDNS. IEEP. 2021. Europe Sustainable Development Report 2021. [online]
[9] IDP, MDV SR. 2021. Kým nie je neskoro. Emisie CO_2 z cestnej dopravy a možnosti ich mitigácie. [online]
[10] ISAM. 2020. IDI's SDG Audit Model, INTOSAI. [online]
[11] MIRRI SR. 2021. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 – nové znenie. [online]
[12] MIRRI SR. 2022. Druhá správa o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030. [online]
[13] MŽP SR. 2022. Analýza vplyvov balíka Fit for 55. [online]
[14] Nariadenie EP a Rady (EÚ) 2018/1999. O riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy. [online]
[15] NKÚ SR. 2018. Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030. [online]
[16] NUS. 2020. Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050. [online]
[17] OECD. 2022. Measuring distance to the SDG targets – The Slovak Republic. [online]
[18] OSN. 2017. Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. [online], [online]
[19] OSN. 2022. Progress towards the Sustainable Development Goals. [online]
[20] PVV2021-2024. Programové vyhlásenie vlády. [online]
[21] UHP, IEP, BCG, 2022: Decarbonization of the Slovak economy by 2030. [online]
[22] UV SR č. 548/2014. Návrh Energetickej politiky SR. [online]
[23] UV SR č. 95/2016. Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. [online]
[24] UV SR č. 5/2017. Koncepcia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí. [online]
[25] UV SR č. 350/2017. Postup vnútroštátnej implementácie Agendy 2030. [online]
[26] UV SR č. 273/2018. Národné priority implementácie Agendy 2030. [online]
[27] UV SR č. 87/2019. Zelenšie Slovensko – Stratégia Environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. [online]
[28] UV SR č. 606/2019. Návrh integrovaného národného energetického a klimatického plánu na roky 2021 – 2030. [online]
[29] UV SR č. 576/2020. Správa o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030. [online]
[30] UV SR č. 699/2020. Štatút a rokovací poriadok Rady vlády SR pre Európsku zelenú dohodu. [online]
[31] ÚPVII SR. 2016. Východiská prípravy národných priorít implementácie Agendy. [online]

[32] ÚPVII SR. 2017. Návrh participatívneho procesu určenia národných priorít implementácie Agendy 2030. [online]
[33] ÚPVII SR. 2018. Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030. [online]
[34] ÚPVII SR. 2018. Voluntary National Review of the Slovak Republic on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development. [online]
[35] Zákon č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR v znení neskorších predpisov. [online]
[36] Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády SR a organizácii ústrednej štátnej správy SR v znení neskorších predpisov. [online]
[37] Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. [online]
[38] Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. [online]
[39] World Bank. 2019. Nízkouhlíková štúdia. [online]

Prílohy

Príloha 1: Vyhodnotenie dosahovania SDGs v SR a medziročného trendu v roku 2021

Ikona SDG	Cieľ	Naplnenie cieľa	Medziročný trend
	CIEĽ 1: Ukončiť chudobu všade a vo všetkých jej formách.	Cieľ splnený	Pozitívny trend
	CIEĽ 2: Ukončiť hlad, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporovať udržateľné poľnohospodárstvo.	Hlavné výzvy zostávajú	Stagnácia vývoja
	CIEĽ 3: Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých a v každom veku.	Zostávajú čiastkové výzvy	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 4: Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých.	Zostávajú čiastkové výzvy	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 5: Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie všetkých žien a dievčat.	Zostávajú čiastkové výzvy	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 6: Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie všetkých žien a dievčat.	Výzvy pretrvávajú	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 7: Zabezpečiť prístup k cenovo dostupným, spoľahlivým a udržateľným moderným zdrojom energie pre všetkých.	Výzvy pretrvávajú	Pozitívny trend
	CIEĽ 8: Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a riadnu prácu pre všetkých.	Zostávajú čiastkové výzvy	Pozitívny trend
	CIEĽ 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie.	Hlavné výzvy zostávajú	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 10: Znížiť rozdiely v rámci krajín a medzi krajinami.	Výzvy pretrvávajú	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 11: Premeniť mestá a ľudské obydlia na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné.	Zostávajú čiastkové výzvy	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 12: Zabezpečiť udržateľnú spotrebu a výrobné schémy.	Zostávajú čiastkové výzvy	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 13: Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti klimatickým zmenám a ich dôsledkom.	Hlavné výzvy zostávajú	Stagnácia vývoja

	CIEĽ 14: Zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a zdroje mora na udržateľný rozvoj.	Nehodnotené	Nehodnotené
	CIEĽ 15: Chrániť, obnovovať a podporovať udržateľné využívanie pozemných ekosystémov, udržateľne riadiť lesné hospodárstvo, bojovať proti znehodnocovaniu pôdy a zastaviť stratu biodiverzity.	Výzvy pretrvávajú	Pozitívny trend
	CIEĽ 16: Podporovať mierovú inkluzívnu spoločnosť v prospech udržateľného rozvoja. Poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach.	Zostávajú čiastkové výzvy	Mierne zlepšenie
	CIEĽ 17: Posilniť prostriedky implementácie a revitalizácie globálneho partnerstva pre udržateľný rozvoj.	Zostávajú čiastkové výzvy	Stagnácia vývoja

Zdroj: Europe Sustainable Development Report 2021 [online].

Príloha 2: Produkcia celkových emisií CO_2 v SR a ich predpokladaný cieľ do roku 2030

Podľa posledne zverejnenej inventúry[52] v januári 2022 boli celkové emisie skleníkových plynov v roku 1990 na úrovni 73 375 Gg CO_2 ekvivalentov bez započítania záchytov zo sektoru LULUCF. Celkové emisie v roku 2020 predstavovali **36 965 Gg CO_2** ekvivalentov bez započítania záchytov zo sektoru LULUCF. Ak by mala SR do roku 2030 znížiť produkciu agregovaných emisií CO_2 o 55 % oproti úrovni z roku 1990 v zmysle balíka EÚ „Fit for 55", ktorý je súčasťou „Európskej zelenej dohody", ktorou sa EÚ (medzi inými) prihlásila k plneniu cieľov Agendy 2030, tak emisie v roku 2030 by mali predstavovať **max. 33 018,75 Gg CO_2 ekvivalentov**.

Ďalej sme sa zamerali na získanie informácií o sektorových cieľoch znižovania CO_2 do roku 2030 v SR v zmysle balíka EÚ „Fit for 55", ich plánovanie, financovanie a opatrenia, ktorými sa majú dosiahnuť. V tejto súvislosti sme oslovili MŽP SR, či vie poskytnúť štruktúrované ciele znižovania CO_2 v SR pre oblasti priemysel, energetika, doprava, poľnohospodárstvo a s nimi súvisiace opatrenia, ako aj ich financovanie v rámci časového harmonogramu do roku 2030. Podľa odpovede, MŽP SR takýmito údajmi nedisponuje. Ako je však uvedené v kapitolách 2.1 a 2.2 tejto analýzy, MŽP SR vykonalo modelovanie znižovania cieľov a legislatívnych návrhov do roku 2030 v zmysle balíka EÚ „Fit for 55", ktorý sa zameriava aj na doposiaľ nepokryté sektory – budovy, malú energetiku a cestnú dopravu, pričom sprísňuje aj už existujúce ciele v ostatných sektoroch. Rozširuje sa systém obchodovania s emisnými kvótami, zvyšujú sa úsporné ciele, nastavujú sa trajektórie ich dosiahnutia a zintenzívňuje sa využívanie OZE. Balík „Fit for 55" obsahuje aj legislatívne návrhy uvedené v prílohe 4.

V súvislosti s uvedenými legislatívnymi návrhmi v rámci balíka „Fit for 55", MŽP SR (IEP), v spolupráci analytickými jednotkami a útvarmi ostatných rezortov (IFP, IDP, atď.), bola v marci 2022 pripravená analýza jednotlivých opatrení (legislatívnych návrhov). Uvedená analýza slúži ako interný podklad pre vládu SR v rámci tvorby stanovísk k jednotlivým návrhom smerníc. Analýza obsahuje vyčíslenie navrhovaných legislatívnych opatrení v rámci balíka „Fit for 55", vrátane ich prínosov, nákladov, potrebných investícií a dopadov na národné hospodárstvo SR.

[52] Národný inventarizačný systém emisií Slovenskej republiky; [online].

Príloha 3: Legislatívne návrhy súvisiace s balíkom „Fit for 55“

Oblasť zamerania	Základné informácie	Doplňujúce informácie
ETS	Revízia stropu emisných kvót a trhovej stabilizačnej rezervy ETS	Komplexný balíček zmien spojených s obchodovaním s kvótami v rámci ETS.
		Zmeny sa dotknú budov, lodnej dopravy, cestnej dopravy a iných.
ETS	Zmena množstva kvót umiestnených do trhovej stabilizačnej rezervy	Stanovuje sa minimálny aj maximálny objem kvót v rezerve, navrhuje sa dvojnásobný príjem rezervy na úrovni 24 % a určujú sa pravidlá rušenia kvót umiestnených v rezerve v minulých obdobiach.
Letecká doprava / ETS	Zmeny v systéme obchodovania s emisnými kvótami v súvislosti s leteckou dopravou	Zníženie emisií do roku 2030 v súlade s Európskou zelenou dohodou.
		Zmena systému ETS na základe systému kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve.
		Zrevidovanie prideľovania emisných kvót leteckej doprave s cieľom zvýšiť obchodovanie formou aukcie.
ESR	Zmena nariadenia o spoločnom úsilí (ESR), aby reflektovalo naplnenie zvýšenej ambície do roku 2030	Odvetvia, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (EÚ) 2018/842, budú musieť na dosiahnutie cieľa zníženia emisií skleníkových plynov o 55 % znižovať svoje emisie postupne, kým nedosiahnu v roku 2030 zníženie o 40 % v porovnaní s úrovňami v roku 2005. Cieľ pre SR: do roku 2030 dosiahnuť redukciu emisií skleníkových plynov na 22,7 % v porovnaní s ich úrovňami v roku 2005 pre sektory mimo systém obchodovania s emisnými kvótami.
		Dôraz na naplnenie cieľov – kolektívne a nákladovo čo najefektívnejšie, so zachovaním konkurencieschopnosti EÚ.
Emisné štandardy v cestnej doprave	Sprísnenie emisných noriem CO_2 pre nové osobné a ľahké úžitkové vozidlá	Doprava je jediné odvetvie, kde emisie rastú.
		Emisie z dopravy tvoria takmer 25 % celkových emisií skleníkových plynov v EÚ.
		Prechod na mobilitu s nulovými emisiami – zákaz predaja vozidiel na spaľovací pohon po roku 2035. V praxi to znamená, že od roku 2035 už nebude možné uvádzať na trh v EÚ automobily alebo ľahké úžitkové vozidlá so spaľovacím motorom.
		Sprísnenie emisných noriem CO_2 pre nové osobné a nové ľahké úžitkové vozidlá do roku 2030.
Letecká doprava	Zmeny systému kompenzácii za ETS leteckým spoločnostiam so sídlom v EÚ	Zjednodušenie systému a zníženie administratívnej záťaže.
Pôda a lesy	Využívanie pôdy, lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo	Zmeny započítavania a vykazovania poľnohospodárskych, lesných a iných produktov.
		Rozsah pôsobností sa obmedzí na obdobie započítavania 2021 až 2025 alebo na 2026 až 2030.
Obnoviteľné zdroje energie	Zmena podpory obnoviteľnej energie	Výraznejšie začleňovanie zelenej energie do infraštruktúry, priemyslu a energetického mixu s každoročným nárastom zelenej energie.
Energetická efektívnosť	Stanovenie energetickej efektívnosti EÚ ako celku	Sprísnenie cieľov energetickej efektívnosti. Sprísnenie požiadaviek na energetickú efektívnosť vo všetkých sektoroch.
		Povinnosť verejného sektora znižovať svoju spotrebu energie pri poskytovaní verejných služieb a v zariadeniach verejných subjektov.
		Zvyšovanie efektivity využívania energií vo verejných obstarávaniach. Možnosť udávať energetické kritérium pri verejnom obstarávaní a jeho zohľadňovanie vo všetkých obstarávaniach.
		Celkové zefektívnenie viacerých sektorov, národného hospodárstva, vrátane verejného sektora.

Oblasť zamerania	Základné informácie	Doplňujúce informácie
Letecká doprava	Zaistenie rovnakých podmienok pre udržateľnú leteckú dopravu	Zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie (OZE) v leteckej doprave. Ustanovuje harmonizované pravidlá zamerané na zachovanie konkurenčných rovnakých podmienok na vnútornom trhu leteckej dopravy EÚ pri súčasnom zvyšovaní využívania udržateľných leteckých palív.
Kompenzácia uhlíka	Zavedenie mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach	Zavádza sa mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach v podobe certifikátov CBAM, ich cena sa odvíja od ceny ETS.
Sociálno-klimatický fond	Zriadenie sociálno-klimatického fondu	Zriadenie sociálno-klimatického fondu na obdobie rokov 2025 až 2032 s cieľom riešiť sociálne vplyvy vyplývajúce z rozšírenia EÚ ETS o sektor cestnej dopravy a sektor budov. Sociálny klimatický fond by mal financovať konkrétne opatrenia na riešenie energetickej chudoby a chudoby v oblasti mobility, a to v krátkodobom aj dlhodobom horizonte.
		Prostriedky budú poskytované členským štátom na poskytovanie dočasnej podpory príjmu a na podporu ich opatrení a investícií zameraných na zníženie závislosti od fosílnych palív.
		Každý štát vypracuje sociálno-klimatický plán a predloží ho spolu s aktualizáciou integrovaného národného energetického a klimatického plánu

Zdroj: Vyžiadanie informácií od MŽP SR zo dňa 6. 12. 2021 a 25. 2. 2022 v súlade s ustanovením § 22 ods. 1 zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR v znení neskorších predpisov.

Príloha 4: Časová postupnosť aktualizácie strategických dokumentov SR od roku 2022

Strategické dokumenty/akčné plány	Gestor	Činnosť/Stav	Termín plnenia	Riziko
NPR SR[53] nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030	MF SR	vyhodnotenie implementácie/	26. 4. 2022	dva dokumenty reportujúce pokrok v implementácii Agendy 2020
Implementačný plán Envirostratégie	MŽP SR	príprava/ v procese	30. 6. 2022	Paralelný proces
Zákon o zmene klímy[54]	MŽP SR	príprava/ v procese	31. 12. 2022	Paralelný proces
NECP NECP podrobne špecifikuje ciele definované v NUS	MH SR	reporting/-	15. 3. 2023	Efektívnosť časového nastavenia procesu reportingu a aktualizácia
NECP	MH SR	aktualizácia/-	30. 6. 2023	Spracovanie aktualizácie plánu NECP predchádza aktualizácii NUS
Agenda 2030	MIRRI SR	odpočet plnenia cieľov na pôde OSN	2023	Správa nebude reflektovať národné ciele, pretože sa v rámci monitoringu nevyhodnocujú
NUS	MŽP SR	aktualizácia/-	1. 1. 2025	Aktualizáciu NUS prebieha spracovanie plánu NECP
Agenda 2030[55] správy o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030	MIRRI SR	vyhodnotenie implementácie/uzavretý	22. 6. 2022/ ďalší termín 30. 6. 2025	dva dokumenty reportujúce pokrok v implementácii Agendy 2020
Envirostratégia	MŽP SR	vyhodnotenie implementácie a aktualizácia/-	31. 12. 2025	

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR.

[53] UV SR č. 290/2022; [online].
[54] Príprava zákona o zmene klímy; [online].
[55] Druhá správa o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030; [online].